

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра аудиту, державного фінансового контролю та аналізу

Затверджено

Вченою радою Факультету податкової
справи, обліку та аудиту

протокол від «09» 11 2022 № 4

Голова Вченої ради

 В. М. Краєвський

Методичні рекомендації
до проведення семінарських занять
з навчальної дисципліни «Методика судово-економічної експертизи»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
заочної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітня програма «Державний аудит; судово-економічна експертиза
у фінансових розслідуваннях»
Статус дисципліни: вибіркова

Ірпінь 2022

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Судово-економічна експертиза», затвердженої Науково-методичною радою Університету від 19.10 2022 р. протокол №9.

Укладач

Т. М. Міщенко, к.е.н., доцент кафедри аудиту,
державного фінансового контролю та аналізу

Рецензенти:

В.А. Тарашенко, к.е.н., доцент кафедри аудиту,
державного фінансового контролю та аналізу

О.П.Колісник, к.е.н., доцент кафедри обліку
та консалтингу

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри аудиту, державного фінансового контролю та аналізу, протокол від 20.10.2022 р. № 4

Завідувач кафедри

А. В. Лісовий, д.е.н, професор

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Пояснення та завдання за темами навчальної дисципліни	5
4. Тематика завдань для поглибленого вивчення курсу	40
5. Оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на практичних заняттях	42
6. Рекомендована література	43
7. Додатки	45

ПЕРЕДМОВА

Внутрішнім фактором розвитку економіки України при переході до ринкових відносин є створення численних непідготовлених до умов ринкової економіки господарських формувань. Водночас, спостерігається зростання економічної злочинності у різних її проявах. Тому, в умовах розбудови країни та в процесі створення правової держави виникає необхідність розкриття економічних злочинів, а це вимагає глибоких професійних знань з управління виробництвом, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, оподаткування, а також високого інтелектуального потенціалу. Усіма цими якостями та знаннями володіють експерти-економісти, професійна діяльність яких передбачає уміле використання спеціальних знань в галузі економіки для обґрунтування фактів економічних злочинів та надання доказів слідчим та судовим органам для прийняття відповідних рішень.

Судово-економічна експертиза є найважливішою частиною системи правосуддя в країні. Усі питання, які потрібно вирішувати в системі правосуддя також стосуються бухгалтерського і податкового обліку, фінансово-економічних сфер. Без даних судово-економічної експертизи важко дати об'єктивну оцінку стану і результатам діяльності суб'єкта господарювання, висновкам інших контролюючих органів про його діяльність.

У процесі експертних досліджень експертом одночасно з'ясовується механізм (спосіб, прийом) здійснення економічного злочину, виявляються причин його вчинення, крім того, частиною процесуальної діяльності експерта є надання пропозицій профілактичного характеру щодо унеможливлення подібного економічного злочину у майбутньому.

Для підготовки спеціалістів з експертних економічних досліджень освітньою програмою для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» заочної форм навчання передбачено вивчення дисципліни «Методика судово-економічна експертиза». В Робочій програмі даної навчальної дисципліни передбачено поєднання лекційних та семінарських занять, під час яких набувається практичний досвід дослідження реальних ситуацій.

Тому, **метою** проведення семінарських занять є використання теоретичних знань, отриманих на лекціях, поєднання його їх з раніше отриманими знання з економічних і правових дисциплін та набуття навичок їх застосування в процесі проведення експертного дослідження. Під час вирішення навчальних ситуацій здобувачі вищої освіти мають можливість навчитися самостійно працювати з нормативними актами та науковою літературою, а також оцінювати позиції різних сторін при дослідженні конфліктних ситуацій.

Проведення семінарських занять передбачає досягнення здобувачами вищої освіти таких **цілей**:

- навчитися демонструвати рівень теоретичної підготовки з навчальної дисципліни та споріднених дисциплін;
- володіти вміннями і навичками, постановки і розв'язання експертних завдань та проблем інтелектуального характеру;
- доводити і спростовувати, відстоювати власну точку зору;
- навчитися виступати в ролі доповідачів і опонентів.

Семінарські заняття пов'язані з усіма видами навчальної роботи і, передусім, з лекційним матеріалом та самостійною роботою здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

Найбільш поширеними методами активізації роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях є:

– обговорення теми практичного заняття, яке полягає у актуалізації обраної теми, чіткому сформульовані питань, на які здобувачі мають давати відповіді в результаті вивчення лекційного матеріалу та самостійної підготовки;

– коментоване читання. Цей метод активізації роботи здобувачів вищої освіти проводиться шляхом зачитування окремих тез першоджерела (законодавчих та нормативних документів) з паралельним коментарем. Науковий коментар може здійснюватись як викладачем, так і здобувачами вищої освіти, яким завдання видається заздалегідь. Коментоване читання допомагає здобувачам вищої освіти глибше розібратися у змісті першоджерел;

–тест-контрольна. Проводиться у вигляді самостійної письмової роботи за окремими питаннями (темами) з наступним обговоренням результатів виконання тестів.

–завдання для поглибленого вивчення дисципліни. Представляє собою співбесіду викладача і здобувача вищої освіти та має на меті, головним чином, з'ясування рівня знань та їх поглиблення. Здобувачі вищої освіти за результатами виконання завдань для поглибленого вивчення дисципліни оформляють роботи у вигляді реферату, конспекту, розгорнутого плану або тез, готують таблиці, ілюстрації, схеми, презентації.

Такий порядок організації семінарських занять є одним з найефективніших, оскільки допомагає викладачу краще пізнати інтелектуальний рівень кожного здобувача вищої освіти, донести до нього потрібні знання, перевірити та оцінити, як ці знання засвоєні.

Для активізації самостійного виконання навчального завдання, спочатку обговорюється послідовність і методика дій для вирішення конкретної проблеми, поставленої в завданні. Такий хід виконання навчальних завдань дає змогу кожному здобувачу вищої освіти вдосконалити практичні навички, збільшити досвід пошуку і прийняття оптимальних рішень, досягти більш високого рівня засвоєння лекційного матеріалу.

Пояснення та завдання за темами навчальної дисципліни

Семінарське заняття 1

Вид семінарського заняття: Семінар-коловіум.

Тема: Теоретичні аспекти судово-економічної експертизи.

Мета: Оволодіти вміннями і навичками, постановки і розв'язання теоретичних проблем в сфері експертології. Засвоєння лекційного матеріалу та самостійної роботи у ході виконання навчальних завдань.

Питання для попереднього обговорення:

1. Поняття «експертиза», її спільні характеристики в різних видах діяльності.
2. Юридичне поняття судової експертизи.
3. Відмінності судової експертизи від експертного дослідження, експертної оцінки.
4. Поняття судово-експертної діяльності та напрями її здійснення.
5. Суб'єкти судово-експертної діяльності в Україні.
6. Порядок атестації судових експертів та основні кваліфікаційні вимоги до них.
7. Права, обов'язки та відповідальність судового експерта.
8. Принципи судово-експертної діяльності.
9. Класифікація судових експертиз та їх характеристика.
10. Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні та напрями його удосконалення.

Методичні вказівки до проведення семінарського заняття:

Для виконання завдань та навчальних ситуацій необхідно використовувати конспект лекції «Теоретичні та нормативно-правові засади судових експертиз та судово-експертної діяльності в Україні» або/та першоджерела, які можуть бути відносно короткими (тези).

Для перевірки та поглиблення знань здобувачів вищої освіти проводиться обговорення питань, винесених на практичне заняття, що в найбільшій мірі допомагає оволодіти навчальним матеріалом, потребує осмислення лекційного матеріалу, його ретельного опрацювання. Під час обговорення, здобувач вищої освіти виявляє недоліки у засвоєнні лекційного матеріалу, може виправити помилки, виявити і розібратись з незрозумілими питаннями. Для контролю знань за даною темою здобувачі вищої освіти виконують тестові завдання в системі MOODLE.

Після обговорення питань, для закріплення теми здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання, які в кінці заняття оцінюються.

Завдання 1. Вибрати з переліку видів експертиз ті, які відповідають поставленим питанням

№ з/п	Питання експертизи	Вид експертизи
1	До якої вікової групи належить виконавець рукопису?	психологічна
2	Чи є певна особа автором декількох різних текстів?	Комп'ютерної техніки

3	Чи відповідає дана грошова купюра чинним нормативам на її виготовлення?	економічна
45	Який зміст залитого чорнилом тексту?	товарознавча
6	Апарат якого типу (моделі) застосовувався для виготовлення даного фотознімку?	будівельно-технічна
7	Чиї відбитки долонь та пальців рук знайдено на предметах у касовому приміщенні?	біологічна
8	Чиє вогнепальною зброєю предмет, вилучений у підозрюваного?	балістична
9	Чи виконані записи даним приладдям письма (ручкою, олівцем тощо)?	почеркознавча
10	На якій відстані один від одного знаходилися два (декілька) зображених на знімку об'єкти?	авторознавча
11	Яка причина відмови даного механізму, гальмової системи транспортного засобу?	Технічна експертиза документів
12	Чи належить дана рослина до такої, що містить наркотичні речовини?	фототехнічна
13	Яка температура самоzapалювання даних речовин?	пожежна
14	Яка вартість будівельних робіт (переобладнання об'єкта)?	економічна
15	Чи обґрунтовано сплачено заробітну плату за дану роботу?	психологічна
16	Які фактори спричинили пошкодження даного виробу?	Комп'ютерної техніки
17	Чи є на носії інформація, що була знижена, і чи можна її відновити?	економічна
18	Яка залишкова вартість автомобіля "Мерседес", пошкодженого внаслідок ДТП (іншої події)	товарознавча
19	В якому емоційному стані перебувала особа у період скоєння злочину	будівельно-технічна
20	Яка вартість частин домоволодіння після поділу?	біологічна

Завдання 2. Визначте відмінності, які існують між незалежним аудитом, ревізією та судово-економічною експертизою. Результати занесіть у таблицю, зробіть загальний висновок.

Ознаки порівняння	Ревізія	Незалежний аудит	Судово-економічна експертиза
Мета			
Замовники та суб'єкти призначення			
Характер відносин			
Правове регулювання			
Підстави проведення			
Суб'єкти проведення			
Методичне регулювання			
Обсяг питань дослідження визначаються			
Планування			
За результатами, їх використання складається			
Цільове використання підсумкового документа			

Завдання 3. Вказати відмінності поняття «судова експертиза» від «експертиза»

Ознака	Судова експертиза	Експертиза
1. Дотримання спеціальних процесуальних норм, що визначають права та обов'язки експерта і суб'єкта, яким призначено експертизу.		
2. Правила підготовки матеріалів для експертизи, її призначення і проведення.		
3. Проведення дослідження, яке ґрунтується на використанні спеціальних знань із різних галузей національної економіки.		
4. Надання висновків, що мають силу джерела доказів.		
1. Дослідження, яке дає відповідь на конкретно поставлені питання, пов'язані зі спеціальними знаннями в галузі науки, техніки, мистецтві чи ремеслі		
2. Дослідження, що стосується судового спору, кримінального провадження, або конфліктних ситуацій		

Завдання для самоконтролю.

Дати відповіді на тести

1. В яких з нижченаведених нормативних актах розглядаються загальні питання судової експертизи:

- 1) Закон України «Про судову експертизу»;
- 2) Закон України «Про банки і банківську діяльність»;
- 3) Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні»;
- 4) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

2. Яка з видів експертиз призначається, якщо неповні або неясні висновки основної експертизи:

- 1) комісійна;
- 2) повторна;
- 3) додаткова;
- 4) комплексна.

3. Який документ видає суд для проведення експертизи:

- 1) постанову;
- 2) ухвалу;
- 3) рішення;
- 4) відомість.

4. За послідовністю проведення експертизи поділяють:

- 1) багатопредметні та однопредметні;
- 2) комплексні, локальні;
- 3) індивідуальні, комплексні;
- 4) первинні, повторні.

5. За характером спеціальних знань експертизи поділяють на:

- 1) однопредметні та комплексні;
- 2) повторні, додаткові;
- 3) індивідуальні, комплексні, діагностичні;
- 4) локальні, комісійні.

6. Криміналістичні експертизи об'єднують:

- 1) фінансово-економічні, автотранспортні;
- 2) трасологічні, фототехнічні;
- 3) будівельні, агротехнічні;
- 4) біологічні, психіатричні

7. До технічних експертиз належать:

- 1) товарознавча, екологічна;
- 2) фінансово-економічні, автотранспортні;
- 3) будівельні, агротехнічні;
- 4) біологічні, психіатричні.

8. Психологічні і фізіологічні закономірності письмових текстів досліджує експертиза:

- 1) авторознавча;
- 2) графологічна;
- 3) технічна;
- 4) технологічна.

9. Судово-економічна експертиза має зміст:

- 1) соціальний, моральний;
- 2) економічний, процесуально-правовий;
- 3) кримінально-процесуальний, моральний;
- 4) кримінально-процесуальний, соціальний.

10. Яке з наведених визначень найбільш точно розкриває суть терміна «експертиза» відповідно до Закону України «Про судову експертизу»:

- 1) це дослідження будь-якого питання обізнаною особою;

2) це дослідження експертом на основі спеціальних знань об'єктів, процесів та явищ, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання;

3) це процес дослідження об'єктів та явищ особою — експертом під час проведення судового розслідування;

4) всі відповіді правильні.

11. Судовий експерт-економіст є:

1) посадовою особою;

2) самостійною процесуальною особою;

3) контролюючим органом;

4) всі відповіді правильні.

12. Судово-економічна експертиза – це:

1) слідча дія, яку призначають після порушення кримінальної справи;

2) дія, що проводиться за ініціативою господарюючого суб'єкта;

3) дія, що проводиться за ініціативою органів внутрішніх справ;

4) не запропоновано правильної відповіді.

13. Економічні правопорушення – це:

1) протиправна дія;

2) протиправна діяльність, що охоплює різні сторони зловживання державною й економічною владою, завдає шкоди економічній безпеці країни;

3) незаконна дія, що суперечить інтересам держави;

4) незаконна дія, вчинена посадовцем.

14. Відмінність судово-економічної експертизи від ревізії виробничо-фінансової діяльності підприємства:

1) ревізію проводить ревізор, а судово-економічну експертизу – експерт-економіст;

2) ревізія охоплює всю виробничо-господарську діяльність, а судово-економічна експертиза – лише ті питання, які надані для дослідження;

3) ревізії є раптові і планові, а експертизи лише позапланові;

4) всі відповіді правильні.

15. Судово-економічна експертиза може бути призначена:

1) у справах про адміністративні правопорушення;

2) лише у кримінальних провадженнях;

3) у господарських справах;

4) всі відповіді правильні.

16. Не можуть залучатися до виконання обов'язків судового експерта особи:

1) які працюють у приватних експертних структурах;

2) які є працівниками науково-дослідних інститутів судових експертиз;

3) які мають судимість;

4) які є сертифікованими експертами, але не працюють в науково-дослідних інститутах судових експертиз.

17. Система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, установа результатів управлінського впливу на керований об'єкт за допомогою виявлення відповідностей або відхилень – це:

1) контроль;

2) облік;

3) аудит;

4) експертиза.

18. Законом України «Про судову експертизу» та КПК регламентується порядок призначення та проведення

1) судово-економічної експертизи;

2) експертної діяльності;

3) експертної оцінки;

4) експертного дослідження.

19. Судово-економічна експертиза виконує наступні функції:

- 1) інформаційну (доказову) функцію;
- 2) гносеологічну (пізнавальну) функцію;
- 3) кримінологічну функцію;
- 4) всі відповіді правильні.

20. Який вид експертизи проводиться у випадку якщо початковий висновок експерта-економіста суперечить матеріалам справи:

- 1) комісійна;
- 2) повторна;
- 3) додаткова.
- 4) первинна.

21. Одним із завдань судово-економічної експертизи є:

- 1) проведення аналізу фінансово-господарської діяльності з метою визначення способів підвищення її економічної ефективності;
- 2) перевірка фактичного стану майна на підприємстві;
- 3) визначення кола осіб, відповідальних за збереження матеріальних цінностей у період виникнення нестач і лишків;
- 4) всі відповіді правильні.

22. Основна судово-економічна експертиза:

- 1) повністю розв'язує поставлені перед нею завдання у справі, що розслідується;
- 2) експертиза, у процесі проведення якої об'єкти досліджуються вперше;
- 3) експертиза, у процесі проведення якої об'єкти досліджуються повторно;
- 4) призначається судом після висновку первинної експертизи.

23. Закон України «Про судову експертизу» затверджено у:

- 1) 2014 році;
- 2) 2001 році;
- 3) 1994 році;
- 4) 1991 році.

24. Залежно від кількості експертів, залучених для проведення експертизи СЕЕ буває:

- 1) одноосібна і комісійна;
- 2) одинична і колективна;
- 3) попередня і наступна;
- 4) досудова і судова.

25. Додаткова судово-економічна експертиза – це один із видів експертизи:

- 1) у процесі якої об'єкт досліджується вперше;
- 2) яка призначається після розгляду судом висновку первинної експертизи, коли з'ясовується, що усунути неповноту або неясність висновку через допит експерта-економіста не можна;
- 3) яка проводиться в разі суттєвої зміни попередніх обставин на час проведення експертизи та на вимогу замовника експертизи.;
- 4) всі відповіді правильні.

26. Якщо в дослідженні беруть участь кілька експертів – це:

- 1) комісійна експертиза;
- 2) індивідуальна експертиза;
- 3) експертиза на замовлення;
- 4) основна експертиза.

27. За місцем проведення судово-економічну експертизу класифікують на таку, що проводиться:

- 1) в наукових закладах;
- 2) в експертних установах;
- 3) в залах проведення суду;
- 4) в науково-дослідних установах.

28. Повторну експертизу має проводити експерт за умови якщо:

- 1) початковий висновок експерта суперечить матеріалам справи;
- 2) початковий висновок складено особою, кваліфікацію або ділові якості якої ставлять під сумнів слідчі або суд;
- 3) експерт порушив процесуальні права або вийшов за межі своєї компетенції;
- 4) всі відповіді правильні.

29. У разі виникнення необхідності проведення дослідження нових об'єктів або встановлення інших обставин справи призначається:

- 1) повторна експертиза;
- 2) додаткова експертиза;
- 3) нова експертиза;
- 4) проміжна експертиза.

Рекомендована література:

Основна: [1-7, 12-16]

Додаткова: [1, 6, 7, 10, 12]

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1-2]

Міжнародні видання: [1-4]

Семінарське заняття 2

Вид семінарського заняття: Семінар-колективум.

Тема: Методика судово-економічної експертизи

Мета: Оволодіти вміннями і навичками визначення компонентів методики судово-економічної експертизи. Засвоєння лекційного матеріалу та самостійної роботи у ході виконання навчальних завдань.

Питання для попереднього обговорення:

1. Сутність і завдання судово-економічної експертизи.
2. Предмет судово-економічної експертизи.
3. Об'єкти судово-економічної експертизи.
4. Методи, методичні прийоми і процедури судово-економічної експертизи.
5. Види судово-економічної експертизи.

Методичні вказівки до проведення семінарського заняття:

Для виконання завдань та навчальних ситуацій необхідно використовувати конспект лекції «Методичні основи судово-економічної експертизи» або/та першоджерела, які можуть бути відносно короткими (тези).

Для перевірки та поглиблення знань здобувачів вищої освіти проводиться обговорення питань, винесених на практичне заняття, що в найбільшій мірі допомагає оволодіти навчальним матеріалом, потребує осмислення лекційного матеріалу, його ретельного опрацювання. Під час обговорення, здобувач вищої освіти виявляє недоліки у засвоєнні лекційного матеріалу, може виправити помилки, виявити і розібратись з незрозумілими питаннями. Для контролю знань за даною темою здобувачі вищої освіти виконують тестові завдання в системі MOODLE.

Після обговорення питань, для закріплення теми здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання, які в кінці заняття оцінюються.

Завдання 1. Визначити, які методичні прийоми необхідно застосувати для виявлення вказаних фактів та вказати ті, що можна використати для проведення судово-економічної експертизи.

1. Термін дії ліцензії на виготовлення ліків закінчився.
2. Відсутність необхідних записів в Головній книзі підприємства.
3. Дані статей балансу на початок звітного фінансового року не відповідають даним балансу на кінець попереднього фінансового року.
4. Товари, що надійшли від постачальника, не відображені в обліку
5. В обліку відображено надто великий розмір оплати підприємством послуг юриста
6. Фактична кількість продукції на складі перевищує кількість, зазначену в первинних документах.
7. Документально зафіксовано нестачу в касі 2000 грн.

8. На виробництво продукції витрачено менше сировини, ніж передбачено за нормами.
9. Середня прибутковість підприємства набагато нижча, ніж середній показник по галузі
10. В рахунку-фактурі підпис бухгалтера не відповідає підписам цього ж бухгалтера на інших документах.
11. Орендований верстат віднесено бухгалтером до основних засобів (оперативна оренда).
12. В нарядах на виконання робіт зазначено обсяги виконаної роботи бульдозеристом, які значно перевищують технічні можливості бульдозера.
13. З'ясовано, що для збереження матеріальних цінностей не створено необхідних умов.
14. З'ясовано, що фактичні обсяги виконаних будівельних робіт менші ніж вказано в документах.
15. Підсумок розрахунково-платіжної відомості не відповідає фактичній сумі виплаченої заробітної плати.
16. З'ясовано, що дані першого і другого примірника товарно-транспортної накладної відрізняються в частині обсягу перевезеного товару та пробігу автомобіля.

Завдання 2. Пов'язати поняття з їх визначеннями

№	Поняття	Визначення
1.	Взаємна перевірка	А. перевірка наявності і достовірності тих реквізитів, які передбачені для даного типу документів (підписи, печатки,
2.	Зустрічна перевірка документів	Б. перевірка документів, що здійснюється з метою визначення правильності підрахунків та виявлення зловживань і крадіжок, що приховані за неправильними арифметичними
3.	Формальна перевірка	В. перевірка господарських операцій з точки зору їх відповідності різним нормативним актам, інструкціям, стандартам, положенням, діючим законам сутність та межі такої перевірки багато в чому залежать від типу операцій, що перевіряються нарахування і виплата заробітної плати, списання витрат на виробництво
4.	Арифметична перевірка	Г. перевірка достовірності і правильності відображення в документах господарських операцій, здійснюється шляхом порівняння даних різних документів, що відносяться до однієї і тієї ж або різних, але взаємопов'язаних господарських операцій
5.	Контрольне порівняння	Д. здійснюється шляхом вивчення і порівнянні окремих реквізитів, що повторюються в ряді взаємопов'язаних
6.	Нормативно-правова перевірка	Ж. перевірка документів, що відображають рух однорідних цінностей, а саме відновлення кількісно-сумового обліку, хронологічна перевірка руху цінностей, порівняння груп документів, що відображають однотипні операції.

Завдання 3. За вказаними завданнями судово-економічної експертизи встановити:

- до якого виду судово-економічної експертизи вони відносяться;
- якій групі завдань вони відповідають;
- предмет, об'єкт завдання;
- прийоми, які використовуються для виконання завдань.

Відповідь оформити у вигляді таблиці.

Експертне завдання	Вид судово-економічної експертизи	Група завдань	Предмет	Об'єкт	Прийоми

1. Встановлення документальної обґрунтованості стану та інтенсивності використання оборотних активів та джерел їх формування.
2. Встановлення документальної обґрунтованості витрат і цін як чинників фінансової стабільності, безбитковості.
3. Встановлення документальної обґрунтованості розрахунків при приватизації та оренді, відповідності до чинних методик оцінки вартості майна, що приватизується, і інші питання, пов'язані з приватизацією, банкрутством підприємств.

4. Встановлення документальної обґрунтованості розрахунків частки майна при виході учасника зі складу засновників.

5. Встановлення документального обґрунтування нестачі або наявності лишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, а також розміру завданих матеріальних збитків за відповідний період часу і місце їх здійснювання;

6. Встановлення правильності документального оформлення операцій з приймання, зберігання, реалізації товарно-матеріальних цінностей і руху грошових коштів;

7. Встановлення відповідності відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій вимогам чинних нормативних актів у бухгалтерському обліку і звітності;

8. Підтвердження виявлених недоліків у організації бухгалтерського обліку, звітності та контролю фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарської діяльності, які сприяли нанесенню матеріальних збитків;

9. Встановлення обґрунтування списання сировини, матеріалів, готової продукції, товарів;

10. Встановлення обґрунтованості визначення оподаткованого прибутку (доходу) підприємств різних форм власності та обчислення розмірів податків;

11. Встановлення документального обґрунтування вимог позивача і заперечень відповідача в частині, що стосується вартості позову (зустрічного позову).

12. Встановлення обґрунтованості фактів перевитрати фонду заробітної плати і кошторисних асигнувань,

13. Встановлення обґрунтованості неправомірного використання банківських позик,

14. Підтвердження обґрунтованості неправильного обчислення податків, порушення касової дисципліни

15. Підтвердження обґрунтованості надання банківських позик.

16. Підтвердження обґрунтованості способів спотворення бухгалтерських даних з метою зміни статистичних даних, результатів ревізій, аудиторських перевірок та ін.

17. Встановлення документальної обґрунтованості оформлення та відображення в обліку банку операцій з видачі, використання та погашення кредитів.

18. Встановлення документальної обґрунтованості оформлення та відображення в обліку банків їх фінансово-господарської діяльності.

19. Встановлення документальної обґрунтованості відображення фінансово-господарських операцій щодо нарахування та сплати банками податків та їх відповідність даним обліку та звітності, чинному законодавству.

20. Встановлення розміру матеріальної шкоди, заподіяної посадовими та іншими особами в результаті допущених порушень і зловживань;

21. Підтвердження обґрунтованості недоліків в організації бухгалтерського обліку контролю, які сприяли матеріальним збиткам.

22. Встановлення документальної обґрунтованості показників фінансового стану (платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості та ін.)

23. Встановлення документальної обґрунтованості показників аналізу структури майна та джерел його придбання.

24. Встановлення документальної обґрунтованості стану та інтенсивності використання оборотних активів та джерел їх формування; - установа документальної обґрунтованості аналізу джерел власних коштів та результатів фінансово-господарчої діяльності.

25. Установа документальної обґрунтованості отримання і використання підприємством кредитів та позик.

26. Встановлення документальної обґрунтованості розрахунків втраченого заробітку (від несвоєчасної виплати компенсації заподіяних збитків при втраті працездатності і в інших випадках)

27. Встановлення документальної обґрунтованості розрахунків втраченої вигоди.

28. Встановлення документальної обґрунтованості оформлення банківських операцій з відкриття рахунків, руху грошових коштів на рахунках.

Завдання для самоконтролю.

Дати відповіді на тести

1. Що є предметом судово-економічної експертизи в теоретичному аспекті?

- а) емпіричні методи дослідження;
- б) акт ревізії фінансово-господарської діяльності підприємства;
- в) технологія випуску сировини;
- г) група об'єктивних закономірностей, досліджуваних у економічній галузі наукового знання.

2. Які методичні прийоми використовуються під час судово-економічної експертизи:

- 1) прийоми фактичного контролю;
- 2) розрахунково-аналітичні методичні прийоми;
- 3) прийоми фактичного, документального контролю;
- 4) всі відповіді вірні.

3. Документальні методичні прийоми включають:

- 1) двоїстість відображена господарських операцій;
- 2) дослідження за формою та змістом;
- 3) калькулювання собівартості продукції;
- 4) експертизи різних видів.

4. Які методичні прийоми необхідно застосувати для перевірки достовірності первинної документації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання?

- 1) документальні та розрахунково-аналітичні;
- 2) документальні;
- 3) розрахунково-аналітичні;
- 4) прийоми фактичної перевірки наявності і руху цінностей на об'єктах.

5. Які прийоми отримання доказів Ви застосуєте під час здійснення експертизи операцій з грошовими коштами:

- 1) взаємний контроль операцій і документів;
- 2) спостереження;
- 3) раптова інвентаризація каси;
- 4) службове розслідування.

6. З якою метою експерт-економіст порівнює дані реєстру обліку розрахунків з постачальниками з даними реєстрів обліку касових операцій та операцій на поточних рахунках у банку?

Для перевірки:

- 1) законності розрахунків;
- 2) санкціонування розрахунків;
- 3) повноти обліку заборгованості;
- 4) своєчасності і повноти сплати рахунків постачальників.

7. Який прийом можна використати для перевірки своєчасності оприбуткування готівки, отриманої з поточного рахунку у касу:

- 1) звірення записів у касовій книзі і виписок банку;
- 2) спостереження;
- 3) опитування;
- 4) звірення записів у реєстрах синтетичного обліку з первинними документами.

8. Об'єктами судово-економічної експертизи операцій розрахунків з оплати праці:

- 1) збитки, виявлені ревізією;
- 2) системи оплати праці, преміювання та застосування їх;
- 3) дотримання трудового законодавства;
- 4) первинна документація з оплати праці.

9. Який прийом застосовує експерт-економіст, щоб пересвідчитись у забезпеченні умов зберігання коштів, цінних паперів у касі:

- 1) ознайомлення з договором про матеріальну відповідальність;
- 2) зустрічна перевірка;

- 3) огляд приміщення каси;
- 4) немає правильної відповіді.

10. Об'єктами експертних досліджень операцій з матеріальними ресурсами є:

- 1) стан трудової дисципліни і дотримання трудового законодавства по операціях з матеріальними цінностями;
- 2) виконання планів виробництва, продажу і собівартості продукції;
- 3) дисципліна поставок за обсягом, строком, асортиментом і якістю продукції;
- 4) норми витрат матеріалів на виробництво та дотримання їх.

11. За допомогою якого методу встановлюють правильність затвердження норм, їх застосування при виконанні операцій з матеріальними ресурсами:

- 1) економічний аналіз норм, нормативів;
- 2) камеральні перевірки норм, нормативів;
- 3) аналітичного групування норм;
- 4) немає правильної відповіді.

12. Метод судово-економічної експертизи - це:

- 1) система загальнонаукових, традиційних прийомів фінансового контролю та спеціальних прийомів запозичених із інших наук
- 2) система конкретних емпіричних прийомів, котрі використовуються в експертному дослідженні
- 3) система спеціальних бухгалтерських знань, котрі застосовуються в експертному дослідженні
- 4) усе перелічене вірно

13. Метод контрольного порівняння полягає у:

- 1) порівнянні даних про залишки цінностей в інвентаризаційному описі з даними, отриманими за розрахунком
- 2) вивченні даних первинних документів про залишки та рух цінностей за різні періоди
- 3) сукупність методичних прийомів і способів, які застосовуються експертом-бухгалтером під час дослідження документів та інших матеріалів, наданих йому слідчим або судом;
- 4) встановленні відповідності обсягів надходження та витрачання цінностей

14. Перевірка документів за формою передбачає

- 1) дослідження документів на наявність усіх обов'язкових реквізитів
- 2) дослідження документів на предмет повноти виконання зобов'язань за ним
- 3) дослідження своєчасності складання документа
- 4) дослідження повноти підтвердження документом конкретної господарської операції

15. Судово-економічна експертиза має зміст:

- 1) соціальний, моральний;
- 2) економічний, процесуально-правовий;
- 3) кримінально-процесуальний;
- 4) етично-моральний.

Рекомендована література:

Основна: [1-11,]

Додаткова: [1, 6, 7, 13, 15, 16]

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1-2]

Міжнародні видання: [1-4]

Семінарське заняття 3

Вид семінарського заняття: Семінар-колективум.

Тема: Призначення, організація та інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи.

Мета: Оволодіння майбутніми фахівцями необхідними практичними навичками організації судово-економічної експертизи, засвоєння процесуального порядку її підготовки, а також набуття здобувачами вищої освіти досвіду роботи з нормативно-правовими актами.

Питання для попереднього обговорення:

1. Стадії процесу судово-економічної експертизи.

2. Порядок призначення судово-економічної експертизи за кримінальними та цивільними справами.
3. Суб'єкти призначення судово-економічної експертизи.
4. Зміст та структура постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи.
5. Документи, які додаються до постанови про призначення судово-економічної експертизи.
6. Порядок отримання додаткових документів, необхідних для проведення експертного дослідження.
7. Організаційно-методична стадія судово-економічної експертизи.
8. Дослідна стадія судово-економічної експертизи.
9. Зміст стадії узагальнення, оцінки і реалізації результатів судово-економічної експертизи.
10. Організація інформаційного забезпечення процесу судово-економічної експертизи.
11. Суть інформації, її види та роль в економічній експертизі.
12. Межі компетенції судового експерта-економіста.

Методичні вказівки до проведення семінарського заняття:

Для виконання завдань та навчальних ситуацій необхідно використовувати конспект лекцій «процес судово-економічної експертизи та його стадії», «Інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи» або/та першоджерела, які можуть бути відносно короткими (тези).

Для перевірки та поглиблення знань здобувачів вищої освіти проводиться обговорення питань, винесених на практичне заняття, що в найбільшій мірі допомагає оволодіти навчальним матеріалом, потребує осмислення лекційного матеріалу, його ретельного опрацювання. Під час обговорення, здобувач вищої освіти виявляє недоліки у засвоєнні лекційного матеріалу, може виправити помилки, виявити і розібратись з незрозумілими питаннями. Для контролю знань за даною темою здобувачі вищої освіти виконують тестові завдання в системі MOODLE.

Після обговорення питань, для закріплення теми здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання, які в кінці заняття оцінюються.

Завдання 1. Необхідно з наведеного переліку осіб визначити суб'єктів призначення та проведення судово-економічної експертизи. Результати оформити у вигляді таблиці.

№ з/п	Суб'єкти призначення	Суб'єкти проведення	Особи, які не можуть бути суб'єктами судово-економічної експертизи

Дані для виконання: слідчі прокуратури; голова інвентаризаційної комісії; слідчий військової прокуратури; власники (засновники) підприємства; слідчий податкової міліції; суд; керівник відкритого акціонерного товариства; слідчі органи внутрішніх справ; ревізор; інспектор податкової служби; директор експертного бюро; аудитор.

Завдання 2. Вибрати з поданого переліку ті позиції, що характеризують права експерта-економіста, та його обов'язки. Відповіді обґрунтувати та занести до таблиці.

Права експерта-економіста	Обов'язки експерта-економіста

1. З'явитися за викликом органу, який призначив судово-економічну експертизу.
2. Ознайомитися з матеріалами справи, які стосуються предмета судово-економічної експертизи та необхідні для відповіді на питання слідчого чи суду.
3. Прийняти для проведення судово-економічної експертизи матеріали кримінальної чи цивільної справи, надані експерту-економісту керівником експертної установи відповідно до постанови слідчого чи ухвали суду.
4. Подавати клопотання про надання додаткових документів до органу або особи призначення судово-економічної експертизи.
5. Провести повне дослідження та скласти обґрунтований і об'єктивний висновок у письмовій формі.
6. Зазначити у висновку виявлені під час проведення судово-економічної експертизи факти, які мають суттєве значення для справи та з приводу яких йому не були поставлені питання.
7. Подавати скаргу на дії особи або органу, у провадженні яких перебуває справа, якщо ці дії порушують його права.

8. Не розголошувати даних попереднього розслідування під загрозою кримінальної відповідальності.

9. Одержувати винагороду за проведення судової експертизи, якщо її проведення не є службовим обов'язком.

10. Виступати у суді для захисту чи роз'яснення положень наданого висновку.

Завдання 3.

Зміст ситуації - обставини справи

Іванов О. П. є фахівцем Київського науково-дослідного інституту судових експертиз впродовж трьох років та має намір пройти атестацію і отримати кваліфікаційний клас судового експерта за спеціальностями: 11.1. «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності», 11.2. «Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій», 11.3. «Дослідження документів фінансово-кредитних операцій». Для проходження атестації у ЕКК Іванов О. П. надав такі документи:

- подання та характеристика підписані керівником;
- реферати з процесуальних та спеціальних питань;
- проекти п'яти висновків із судово-економічної експертизи;
- рецензії на реферати та проекти висновків судово-бухгалтерської експертизи;
- дві фотокартки розміром 3x4 см.

Необхідно:

1. Проаналізувати, чи всі надані документи до ЕКК для проведення атестації Іванова О. П.? Якщо ні, указати яких саме документів не вистачає?

2. Визначити, чи можливо за вказаними умовами здійснити атестацію та присвоїти кваліфікаційний клас судового експерта за вказаними спеціальностям. Відповідь обґрунтувати.

Завдання 4.

Зміст ситуації - обставини справи

Від громадянки Іващенко О.М. до суду надійшла заява про розлучення та розподіл майна. Перебуваючи у шлюбі зі своїм законним чоловіком Іващенко І.І., позивачка неодноразово зазнавала фізичного насилля, внаслідок якого тривалий час перебувала у лікарні. Суд переглянув це клопотання та призначив для вирішення питань, що були поставлені суддею:

1. Чи є законним шлюб громадянки Іващенко О.М. та громадянина Іващенко І.І.?
2. Потрібно визначити загальний розмір вартості спільного майна.
3. Потрібно визначити, чи є достовірною інформація громадянки Іващенко О.М. про перебування у лікарні протягом тривалого часу?

Після проведення експертизи експертна комісія надала висновок суду. Суддя, ознайомившись з наданими експертною комісією висновками, вирішив, що комісією були розглянуті не всі поставлені перед нею питання, внаслідок чого вона прийняла неправильний висновок.

Необхідно:

1. Встановити вид призначеної експертизи?
2. Вказати які з питань не відносяться до компетенції експерта-економіста?

Завдання 5. Необхідно з нижче наведеного переліку характеристик визначити, які з них відносяться до стадій експертного дослідження (підготовчої; організаційно-методичної; дослідної; узагальнення, оцінки і реалізації результатів).

Перелік характеристик:

1. Передбачає виконання експертом-економістом конкретних процедур, передбачених методикою дослідження, в тому числі з використанням комп'ютерної техніки, для одержання необхідної інформації щодо питань, поставлених перед судово-економічною експертизою.
2. Підбір експертів (призначення фахівця – експерта-економіста з огляду на зміст питань, поставлених перед судово-економічною експертизою).
3. Узагальнення результатів експертизи передбачає групування і систематизацію недоліків фінансово-господарської діяльності підприємства, які стали об'єктом експертизи, за економічною однорідністю і хронологічною послідовністю, узагальнення результатів дослідження, складання експертного висновку, розроблення пропозицій із профілактики виявлених недоліків

4. Підбір нормативно-правових актів з питань, які мають бути досліджені.

5. Складання календарного плану-графіка проведення судово-економічної експертизи (оскільки процесуальні норми передбачають строки розслідування кримінальних і цивільних справ правоохоронними органами).

6. Реалізація результатів експертизи – це вручення експертного висновку органу, що призначив експертизу; оцінка його слідчим, адвокатом і судом; допит експерта на стадії досудового слідства і судовому розгляді; направлення підприємствам і органам управління пропозицій з профілактики правопорушень.

7. Вивчення змісту і повноти матеріалів справи, поданих на експертизу.

8. Вивчення призначеним експертом-бухгалтером змісту завдання та постанови правоохоронних органів.

9. Опрацювання методики проведення експертизи.

10. Складання завдання на проведення експертизи керівником експертної установи.

Результати оформити у вигляді таблиці:

№ з/п	Підготовча	Організаційно-методична	Дослідна	Узагальнення, оцінка і реалізація результатів

Завдання 6.

Зміст ситуації - обставини справи

Для проведення судово-економічної експертизи до державної експертної установи надійшли матеріали цивільної справи за № 78/90 при ухвалі судді Коростенського районного суду м. Коростеня Житомирської області Корнієнка І.А. Для проведення експертизи були поставлено такі запитання:

1. Підтвердити достовірність використання фінансів на потреби ТОВ «Ореон» в період з січня 201_р. по квітень 201_р.

2. Надати правову оцінку діяльності керівника ТОВ «Ореон» в період з березня 201_р. по червень 201_р.

3. Яке документальне підтвердження руху грошових коштів на рахунок ТОВ «Ореон» в період з березня 201_р. по червень 201_р.

Необхідно вказати:

1. Які з поставлених питань відносять до компетенції експерта-економіста. При їх наявності пояснити чому вони поставлені експерту-економісту?

2. Визначити перелік об'єктів, необхідних для дослідження з питань, які перебувають у межах компетенції експерта-економіста.

Завдання 7.

Зміст ситуації - обставини справи

В зв'язку з тим, що слідчим Михайленко І.В. не було вирішено процесуальні питання без необхідних знань у галузі бухгалтерського обліку на стадії попереднього слідства 25.03.201_р у Київський науково-дослідний інститут судових експертиз для проведення судово-економічної експертизи надано матеріали кримінальної справи № 2789 від 17.03.201_р. при Постанові слідчого прокуратури м. Києва Михайленко І.В.

Для вирішення методами економічної експертизи були поставлені такі питання:

1. Обґрунтування кількісних змін товарної продукції.

2. Обґрунтування виплати заробітної плати Коваленку І.В. за лютий 201_р.

3. Визначення періоду утворення нестачі на складі, встановлена Актом інвентаризації № 235 від 23.02.201_р. у сумі 1450 грн., і хто був відповідальним за збереження кормів у цей період?

4. Належність підписів посадових осіб у акті списання кормів №0854 відповідним посадовим особам?

5. Обсяг виконання будівельних робіт складського приміщення?

Необхідно:

1. Визначити питання, віднесені до компетенції судових експертів?

2. Визначити, які об'єкти необхідно дослідити відповідно до питань, поставлених в межах компетенції експерта-економіста?

Завдання 8

Зміст ситуації - обставини справи

Прокуратурою Голосіївського р-ну досліджується кримінальна справа № 5400 про зловживання посадових осіб на підприємстві «Імпро», яка на основі постанови слідчого поставила перед експертом-економістом запитання про:

1. Правомірність висунутих обвинувачень відносно посадових зловживань, здійснених на підприємстві «Імпро».

2. Встановлення посадових осіб підприємства винних у вказаних зловживаннях.

Первинна ревізія на підприємстві «Імпро» була проведена 13.03.201_р, повторна – 07.07.201_р.

Для проведення експертизи експерту-економісту був наданий акт ДАСУ від 13.03.201_р. та матеріали кримінальної справи обсягом в три томи.

Ознайомлення з даними матеріалів дозволило експерту-економісту надати прокуратурі Голосіївського району висновок про неправомірність висунутих обвинувачень.

Необхідно:

1. Визначити, які з поставлених питань не відносяться до компетенції експерта-економіста?

2. Визначити можливість підготовки за даними документами експертом-економістом коректного висновку.

Завдання 9. Необхідно пов'язати наведені поняття з їх визначеннями.

Поняття	Визначення
1. Постанова слідчого про призначення судово-економічної експертизи	А. Виноситься суддею при розгляді у суді цивільних справ, а також під час судового розгляду матеріалів кримінальної справи
2. Вступна частина постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи	Б. Містить коротке викладення сутності справи та обставини, які обумовили необхідність проведення експертизи
Результативна частина постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи	В. Складається з метою забезпечення своєчасності здійснення експертизи за участю декількох експертів та дає змогу представити процес проведення експертизи в цілому та за окремими етапами робіт з необхідним рівнем деталізації
3. Ухвала суду про призначення судово-економічної експертизи	Г. Містить остаточне рішення про призначення судово-економічної експертизи
4. План-графік проведення судово-бухгалтерської експертизи	Д. Складається, коли судово-бухгалтерська експертиза призначається на етапі досудового розслідування кримінальної справи
5. Описова частина постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи	Е. Містить дані про дату і місце складання постанови (ухвали); назву установи, що призначила експертизу; посаду, ПІБ особи, яка винесла постанову (ухвалу); номер кримінальної або цивільної справи, за якою призначена експертиза

Завдання для самоконтролю

Дати відповіді на тести.

1. Експерт-економіст для проведення експертизи повинен мати:

- 1) паспорт;
- 2) посвідчення особи та диплом;
- 3) свідоцтво про присвоєння кваліфікації;
- 4) наказ керівника.

2. Для присвоєння кваліфікації та кваліфікаційного класу фахівці державних спеціалізованих експертних установ повинні мати:

- 1) вищу освіту;

- 2) середню освіту;
- 3) незавершену вищу освіту;
- 4) освіту рівня магістра.

3. Згідно Закону України «Про судову експертизу» метою атестації судового експерта є (дати відповідь)

4. У результативній частині Постанови про проведення експертизи вказується:

- 1) дата і місце складання, посада, звання, ПІБ, установа де працює особа, що підписала клопотання, найменування та номер кримінальної справи, в якій призначається експертиза;
- 2) факти справи та обставини, у зв'язку з якими виникла потреба у спеціальних бухгалтерських знаннях, особливості об'єкта дослідження, які можуть мати значення для надання висновку;
- 3) рід або вид експертизи, формулюються питання, що виносяться на розгляд експерта, призначається експерт або визначається судово-експертна установа, працівникам якої доручено провадження експертизи, наводиться перелік матеріалів, які надаються у розпорядження експерта;
- 4) всі відповіді правильні.

5. Правами експерта-економіста є:

- 1) самостійне збирання доказів;
- 2) дослідження наданих слідчим документів;
- 3) відібрання пояснень у посадових осіб згідно матеріалів справи;
- 4) всі відповіді вірні.

6. Сертифікація судового експерта проводиться:

- 1) Міністерством юстиції України;
- 2) Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Мінюсті України;
- 3) Конституційним судом України;
- 4) Прокуратурою;

7. Документ про присвоєння кваліфікації судового експерта для працівників інститутів та інших державних експертних структур дійсний протягом:

- 1) трьох років;
- 2) п'яти років;
- 3) двох років;
- 4) шести років.

8. Обов'язки експерта-економіста:

- 1) ділитися інформацією із потерпілою особою по даній справі;
- 2) дати об'єктивне і обґрунтований висновок на основі наданих матеріалів;
- 3) проводити ревізії та бути присутнім при інвентаризації.
- 4) встановлення правильності складання акту документальної ревізії.

9. Постанова про призначення слідчим судово-економічної експертизи складається з частин:

- 1) описової, ухвалюючої, заключної;
- 2) ухвалюючої, вступної та результативної;
- 3) описової, ухвалюючої, підсумкової;
- 4) описової, вступної та результативної.

10. В описовій частині Постанови слідчого про призначення судово-економічної експертизи вказуються:

- 1) вимоги слідчого про проведення судово-економічної експертизи та вказуються підстави для її проведення;
- 2) конкретне коло конкретних запитань, на які експерт повинен дати повні і точні відповіді;
- 3) права і обов'язки експерта;
- 4) всі відповіді правильні.

11. У вступній частині Постанови слідчого про призначення судово-економічної експертизи вказуються:

- 1) вимоги слідчого про проведення судово-економічної експертизи та вказуються підстави для її проведення;

- 2) конкретне коло конкретних запитань, на які експерт повинен дати повні і точні відповіді;
- 3) права і обов'язки експерта;
- 4) всі відповіді правильні.

12. Підставою для призначати слідчим судово-економічної експертизи є:

- 1) наявність у справі даних про окремі порушення законодавства України;
- 2) необхідність отримання зізнання обвинуваченого в здійсненні злочинів під час яких використовувались бухгалтерські документи;
- 3) обґрунтована думка експерта-економіста про неможливість дати висновок згідно з поставленими перед ним запитаннями без попереднього проведення судово-економічної експертизи;
- 4) всі відповіді правильні.

13. Підставою для проведення судово-економічної експертизи є:

- 1) наказ керівника підприємства;
- 2) наказ керівника підрозділу;
- 3) Постанова слідчого;
- 4) ухвала вищестоящої організації.

14. Строк проведення експертизи починається:

- 1) з робочого дня, наступного за днем надходження матеріалів до експертної установи;
- 2) в той самий день надходження матеріалів до експертної установи;
- 3) за два дні після надходження матеріалів до експертної установи;
- 4) незалежно від того, коли надійшли матеріали.

15. Строк проведення експертизи становить не більше:

- 1) 10 календарних днів;
- 2) 30 календарних днів;
- 3) 60 календарних днів;
- 4) 90 календарних днів.

16. Слідчий чи суддя при призначенні експертизи надає експерту наступні матеріали:

- 1) повістки про виклики на допит свідків;
- 2) акт та інші матеріали ревізії, що стосуються даної справи;
- 3) копії матеріалів про проведені обшуки обвинувачуваного і його родичів;
- 4) дані аналізів про стан здоров'я обвинувачуваного.

17. Які дані вказуються в Постанові про призначення експертизи:

- 1) місце і дата внесення постанови;
- 2) посада, звання і прізвище особи, назва суду, що вніс постанову;
- 3) основні питання, що поставлені експертові;
- 4) всі відповіді правильні.

18. У плані-графіку судово-економічної експертизи в обов'язковому порядку вказуються дані:

- 1) стаж роботи експерта економіста;
- 2) фаховий рівень експерта-економіста;
- 3) сума оплати праці за експертизу;
- 4) перелік робіт, що підлягають виконанню під час проведення експертизи

19. Які обов'язки покладаються на судового експерта:

- 1) взяти на виконання доручену йому експертизу;
- 2) з'являтися за викликом особи або органу, які призначили експертизу, для допиту чи здачі пояснення;
- 3) заявляти самовідвід за наявності передбачених законом обставин;
- 4) всі відповіді правильні.

20. Експерт-економіст зобов'язаний заявити про самовідвід у наступних випадках:

- 1) коли експерт є родичем сторін, які беруть участь у справі;
- 2) коли проводив ревізію, матеріали якої лягли в основу порушення даної справи;
- 3) особисто, прямо чи опосередковано зацікавлений у наслідках справи;

4) всі відповіді правильні.

21. В разі незгоди із вимогами слідчого чи його висновками експерт має право подавати скарги:

- 1) начальнику поліції;
- 2) прокурору за місцем знаходження або (при незгоді із його відповіддю) вищому за рівнем прокурору;
- 3) у засоби масової інформації;
- 4) керівнику Служби безпеки.

22. Експерт-економіст має наступні права:

- 1) зберігати матеріали справи поза межами службового приміщення;
- 2) отримувати будь-яку винагороду за проведення експертизи;
- 3) досліджувати матеріали, не вказані у постанові про призначення експертизи;
- 4) подавати скаргу на дії осіб, якщо ці дії порушують права експерта-економіста.

23. Вказати, що входить в коло обов'язків експерта-економіста:

- 1) самостійне збирання необхідних матеріалів;
- 2) проведення ревізій;
- 3) ставити питання відповідачам, підсудним;
- 4) вірної відповіді немає.

24 При плануванні проведення судово-економічної експертизи складаються такі документи:

- 1) довідка;
- 2) договір на роботу;
- 3) трудова угода;
- 4) план-графік.

25. На кого покладаються обов'язки збору фактичних доказів правопорушень:

- 1) на бухгалтера підприємства;
- 2) на адвоката;
- 3) на слідчого;
- 4) на експерта-економіста.

26. Основні кваліфікаційні вимоги до судових експертів:

- 1) володіння іноземною мовою та економічна освіта;
- 2) віковий ценз: не молодші 35 років наявність сертифіката;
- 3) економічна освіта на рівні магістра, стаж роботи економістом не менше 5 років;
- 4) фаховість, освіта і відсутність фактів притягнення до кримінальної відповідальності.

27. Підготовча стадія включає в себе:

- 1) призначення фахівця-експерта;
- 2) складання завдання на проведення експертизи керівником експертної установи;
- 3) підбір нормативно-правових актів з питань, які мають бути досліджені;
- 4) всі відповіді правильні.

28. Експертно-кваліфікаційна комісія створюється у складі:

- 1) керівника інституту або його заступника;
- 2) керівників відповідних структурних підрозділів Мінюсту і найдосвідченіших спеціалістів, які мають стаж не менше 5 років;
- 3) спеціалістів з процесуальних питань судової експертизи;
- 4) всі відповіді правильні.

29. Основними складовими системи інформаційного забезпечення судово-економічної експертизи є:

- 1) законодавчо-нормативне забезпечення;
- 2) фактографічна інформація;
- 3) первинні документи, облікові реєстри;
- 4) всі відповіді правильні.

Рекомендована література:

Основна: [1-7, 8, 10, 14-16]

Додаткова: [1, 6, 7, 9, 17, 20]

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1-3]

Міжнародні видання: [1-4]

Семінарське заняття 4

Вид семінарського заняття: Семінар-колоквіум.

Тема: Особливості експертного дослідження окремих об'єктів бухгалтерського і податкового обліку.

Мета: Закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок з постановки і розв'язання завдань експертного дослідження окремих об'єктів бухгалтерського і податкового обліку

Питання для попереднього обговорення:

1. Особливості проведення судово-економічної експертизи операцій із грошовими коштами.
2. Судово-економічна експертиза матеріалів інвентаризацій.
3. Судово-економічна експертиза господарських операцій руху основних засобів.
4. Особливості проведення експертного дослідження операцій з запасами.
5. Особливості проведення експертного дослідження операцій, пов'язаних з нарахуванням і виплатою заробітної плати і розрахункам з робітниками та службовцями.
6. Особливості проведення судово-бухгалтерської експертизи фінансових результатів діяльності підприємства.

Методичні вказівки до проведення семінарського заняття:

Для виконання завдань та навчальних ситуацій необхідно використовувати конспект лекцій «процес судово-економічної експертизи та його стадії», «Інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи» або/та першоджерела, які можуть бути відносно короткими (тези).

Для перевірки та поглиблення знань здобувачів вищої освіти проводиться обговорення питань, винесених на практичне заняття, що в найбільшій мірі допомагає оволодіти навчальним матеріалом, потребує осмислення лекційного матеріалу, його ретельного опрацювання. Під час обговорення, здобувач вищої освіти виявляє недоліки у засвоєнні лекційного матеріалу, може виправити помилки, виявити і розібратись з незрозумілими питаннями. Для контролю знань за даною темою здобувачі вищої освіти виконують тестові завдання в системі MOODLE.

Після обговорення питань, для закріплення теми здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання, які в кінці заняття оцінюються.

Завдання 1.

Зміст ситуації - обставини справи

За результатами перевірки фінансово-господарської діяльності та звітності проведеної на замовлення ТОВ "Мед-сервіс" аудиторською фірмою були виявлені численні порушення касових операцій з ознаками зловживань. Генеральним директором ТОВ "Мед-сервіс" Шустовим К.В. матеріали перевірки передані правоохоронним органам. У процесі досудового слідства слідчим ГУ НП м. Полтави Іваненко А.С. призначена судово-економічна експертиза за справою №32/166.

Суть справи.

Аудиторська перевірка проводилась у січні 201_ р. з метою аналізу фінансово-господарської діяльності та звітності ТОВ "Мед-сервіс" за 201_ р. Відповідальними особами за господарську діяльність у цей період були: генеральний директор Шустов Н.В., директор Срібний В.М., головний бухгалтер Доценко Н.М. У процесі аудиторської перевірки було здійснено інвентаризацію готівки у касі підприємства комісією призначеною керівником в присутності аудитора. За результатами інвентаризації складено акт № 1 від 09.10.201_р., в якому зазначено нестачу готівки в касі 60500 грн. Крім того, в ході спеціальної перевірки касових операцій виявлені суттєві порушення нормативних документів, що регулюють здійснення касових операцій. Виконання обов'язку касира на посадових осіб підприємства наказом керівника не покладено. Фактично обов'язки касира виконує Олійник З.П. Відсутній договір про матеріальну відповідальність касира. Періодичні інвентаризації готівки в касі не проводились.

Крім того виявлено:

Всі платіжні відомості № АО - 012 на виплату заробітної плати за грудень 201_ р. Без підпису бухгалтера, касира, головного бухгалтера.

Всі платіжні відомості № АО - 001/2 на виплату заробітної плати за січень 201_ р. Без підпису головного бухгалтера. 25.10.201_р. з банку по чеку отримано готівку на виплату заробітної плати в розмірі 162377,1 грн., а по платіжній відомості виплатили 152377,3 грн. Залишок по касі на кінець робочого дня склав 0,00 грн.

11.09.201_ р. з каси була видана готівка Гусар В.М. в сумі 1200,0 грн. До ВКО додані: копія паспорту, ідентифікаційний код, Акт виконаних робіт на послуги по перевезенню автомобіля евакуатором від ПП Ковальчук В.Р., відсутня довіреність на отримання грошових коштів Гусар В.М.

До ВКО № 45, 60, 65, 66, 69, 70, 72, 77, 79, 86, 87, 93, 94, 96, 106, 111 - не подані звіти про використання готівки. З каси згідно із службовою розпискою було видано готівку Романенко І.В. на придбання бензину для власного автомобіля в сумі 2000,00 грн: 11.09.201_ р. в сумі - 900,00 грн.; 25.10.201_ р. в сумі - 700,00 грн.; 24.11.201_ р. - в сумі 400,00 грн. Договір на оренду автомобіля відсутній, також відсутні подорожні листи. За письмовим наказом директора ТОВ касиром видані суми на господарські потреби 12.08. 201_ р. в сумі – 10000 грн. для сплати особистих штрафів директора 8500 грн. на проведення корпоративну 07.03.201_ р. в сумі 28000 грн.

Для вирішення поставлено питання:

1. Чи підтверджується документально встановлена за актом інвентаризації № 1 від 9.10.201_ р. нестача готівка на суму 60500 грн в касі ТОВ "Мед-сервіс"?

2. За який період утворилась нестача грошових коштів у касі, яку встановлено актом інвентаризації № 1 від 9.10.201_ р. у сумі 60500 грн.?

3. Які посадові особи відповідали за збереження грошових коштів за перевірений період згідно з чинним законодавством?

4. Які порушення вимог нормативних актів, що регламентують ведення бухгалтерського обліку і контролю, могли сприяти виникненню нестачі грошових коштів, і хто зобов'язаний був забезпечити дотримання цих вимог?

Необхідно:

1. Підготувати Постанову про призначення експертизи (додаток А).

2. Вказати який вид судово-економічної експертизи необхідно провести.

3. Підготувати план-графік проведення експертного дослідження (додаток Б).

4. Вказати основне законодавчо-нормативне забезпечення дослідження експертного дослідження.

5. Вказати які з питань не відносяться до компетенції експерта-економіста?

6. Вказати, які об'єкти експертного дослідження

7. Вказати прийоми експертного дослідження та навести приклади їх використання.

8. Зробити висновок та оформити результати експертного дослідження (додаток В).

Завдання 2

Зміст ситуації - обставини справи

У НДІСЕ ім. засл. проф. Бокаріуса М. С. м. Харкова 05.02.20__ р. надійшли матеріали кримінальної справи № 15-190 та документи підприємства "Зоря" при постанові слідчого прокуратури м. Харкова Петренко В. Д. про призначення судово-економічної експертизи.

На вирішення експертизи поставлене таке питання:

1. Перевірити, чи підтверджується документально висновок ревізора ДАСУ м. Харкова (акт ревізії від 05.02.20__ р. за № 25) щодо нецільового використання підзвітних коштів на підприємстві "Зоря", призначених для службових відряджень.

За актом ревізії від 05.02.20__ р. за № 25 виявлено махінацію з видачею авансових сум на відрядження. Встановлено, що бухгалтерія підприємства "Зоря" здійснювала видачу грошових коштів на відрядження трьом особам, але після проведення ревізії, підтверджується акт відрядження одного працівника.

На експертизу надані такі матеріали:

– касова книга;

– касовий звіт.

Необхідно:

1. Оформити завдання для експерта (додаток Г).
2. Визначити, які документи необхідні для вирішення поставленого питання?
3. Оформити процесуальний документ (клопотання) (додаток Д), який складає судовий експерт для надання необхідних матеріалів.

Завдання 3**Зміст ситуації - обставини справи**

До НДІ судових експертиз м. Києва надійшла ухвала про проведення СЕЕ від слідчого прокуратури Печерського району м. Києва А. П. Ільїна за фактом розкрадання матеріальних цінностей і грошових коштів шляхом завищення в актах прийому фактичних обсягів виконаних робіт в АТ "Койра", яке займається будівництвом.

На вирішення експертизи було поставлено запитання:

1. Чи підтверджуються документально висновки ревізії (акт №71 від 10.01.201_ р., складений ревізорами територіального органу ДАС у частині, що стосується завищення обсягу і вартості виконаних робіт, яке було виявлене під час перевірки АТ "Койра"?

Для проведення дослідження експерту надані такі матеріали за 201_-201_рр.:

- лімітно-забірні картки;
- головна книга;
- розрахунково-платіжні відомості.

Необхідно:

1. Визначити перелік документів, необхідних для відповіді на поставлене запитання.
2. Скласти за необхідності клопотання (додаток Д) про додаткове надання матеріалів за встановленою формою.

Завдання 4**Зміст ситуації - обставини справи**

Згідно з актом перевірки № 25 від 10.01.2016 р., складеного працівниками ДПП в Держинському районі м. Харкові, підприємству "Альфа" донараховано ПДФО у сумі 3 000 грн за 2015 р., та ЄСС – в розмірі 4 000 грн за цей же період.

На вирішення експерту поставлено питання:

1. Чи підтверджується документально висновки акту перевірки № 25 від 10.01.2016 р. щодо донарахувань за 20015 р. ПДФО в сумі 3 000 грн та ЄСС – 4 000 грн?

На дослідження надані такі матеріали: відомості нарахування заробітної плати по підприємству "Альфа" за 2015 р.

Завдання:

1. Визначити, чи можливо за наданими на дослідження документами відповісти на поставлене слідчим питання.
2. У разі необхідності скласти перелік документів, необхідних для вирішення поставленого питання, та оформити клопотання про надання додаткових документів.

Завдання 5**Зміст ситуації - обставини справи**

Згідно з актом ревізії № 123 від 10.02.201_ р. ревізором встановлено списання в СМУ-4 з підзвітних осіб – 2000грн без підтвердження видатковими документами в 3 кварталі 201_ р.

Перед експертом-економістом слідчими були поставлені такі питання:

1. Чи підтверджується висновки ревізора про безпідставне списання з Радіонова Д. Р., Смірнова К. Л. (перелічених у постанові) підзвітних сум на 2000 грн у 3 кв. 201_ р.?
2. Чи правильно списані підзвітні суми з Радіонова Д. Р., Смірнова К. Л. за видатками, проведеними на закупівлю товарів за товарними чеками?

Згідно з наданими на дослідження бухгалтерськими рахунками "Розрахунки з підзвітними особами", "Товари", "Готівка" з накопичувальними відомостями до них за 3 квартал 201_ р.

П.І.Б.	Розмір заборгова-ності	Зменшено заборгованість за 3 кв. 2015 р.	Оприбутко-вано ТМЦ,	Товарні чеки за 3 кв. 2015 р. на підставі яких оприбутковано ТМЦ	Дані рах. "Готівка"
--------	------------------------	--	---------------------	--	---------------------

	станом на 01.07.015	(рах. "Розр. з підзв. особами")	рах. "Товари"			про повернення підзв. сум
Радіонов Д. Р.	3000,00	2000,00	1500,00	№ 5/05.09	1500,00	0,00
Смирнов К. Л.	5000,00	4000,00	3000,00	№ 9/03.10	3000,00	500,00

Необхідно

1. Провести дослідження та відповіді на поставлені питання.

Завдання 6**Зміст ситуації - обставини справи**

За кримінальною справою щодо обвинувачення робітників складу кондитерського комбінату у присвоєнні матеріальних цінностей була проведена комплексна ревізія комбінату за період з 01.01.201_ р. по 01.10.201_ р., за результатами якої бухгалтером-ревізором та інженером-технологом був виявлений надлишок цукрового піску на складі комбінату в кількості 800 кг на суму 12000 грн.

У справі була призначена судово-економічна експертиза.

На розгляд експерта-економіста було поставлено питання:

1. В якій кількості документально підтверджується надлишок цукру, виявлений на складі кондитерського комбінату за станом на 01.10.201_ р. ?

Назва	Дані матеріальних звітів за період із 01.01.2015 р. по 01.10.2016 р.		Дані первинних документів за період із 01.01.2015 р. по 01.10.2016 р.		Дані бухгалтерського обліку за період із 01.01.2015 р. по 01.10.2016 р.		Дані інвентаризації станом на 01.10.2016 р.
	надходження з урахув. залишку на початок	передано у виробництво	надходження з урахув. залишку на початок	передано у виробництво	надходження з урахув. залишку на початок	передано у виробництво	
Цукор, т	256,0	250,0	256,8	250,0	256,0	250,0	6,8

Необхідно:

1. Провести дослідження та відповіді на поставлені питання.

Завдання 7**Зміст ситуації - обставини справи**

В науково-дослідний інститут судових експертиз м. Харкова 15.05.201_ р. надійшли матеріали кримінальної справи № 188157 та документи АТ «Супутник» з постановою судді Дзержинського районного суду м. Харкова Харитоненко С. М. про призначення судово-економічної експертизи з питань визначення цільового витрачання ТМЦ станом з 01.02.201_ р. по 01.02.201_ р. На розгляд експерта представлені такі документи:

- лімітно-забірні картки;
- договори про матеріальну відповідальність завідувачів складами;
- картки складського обліку;
- установчі документи;
- акт ревізії територіального органу ДАС м. Харкова від 01.03.201_ р. за № 34.

Необхідно:

1. Визначити, чи всі необхідні документи надані експерту для проведення дослідження і проаналізувати надані на дослідження матеріали та відповіді на поставлене питання.

2. В разі потреби оформити клопотання про надання експерту додаткових матеріалів (Додаток Д).

3. Схематично показати алгоритм дослідження документів.

Завдання для самоконтролю

Дати відповіді на тести.

1. Об'єктами експертного дослідження операцій з коштами є:

- 1) дані бухгалтерського обліку і звітності;
- 2) повнота оприбуткування й цільове використання коштів;
- 3) стан збереження грошових коштів;
- 4) первинна документація.

2. Якими нормативними документами регламентується порядок здійснення розрахункових операцій на рахунках у банках та порядок оформлення відповідних банківських документів:

- 1) Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»;
- 2) Закон України «Про банки та банківську діяльність»;
- 3) Інструкція «Про готівкові розрахунки в національній валюті»;
- 4) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

3. Основними завданнями експерта-економіста під час дослідження операцій з матеріальними цінностями є:

- 1) звірка надходження та витрачання матеріалів за даними синтетичного та аналітичного обліку;
- 2) перевірка правильності відображення в обліку та документації обґрунтованості надходження та витрачання цих цінностей, визначення наявності та розміру нестач (лишків) за результатами інвентаризації;
- 3) перевірка відповідності записів у документах, облікових регістрах і звітності за взаємозв'язаними операціями;
- 4) всі відповіді вірні.

4. За допомогою якого методу перевірки можна визначити чи не записані в розрахунково-платіжній відомості підставні особи:

- 1) арифметичної перевірки;
- 2) перевірки достовірності;
- 3) вибіркової перевірки;
- 4) суцільної перевірки.

5. Документи які підлягають вилученню при проведенні ревізії основних засобів:

- 1) договори на постачання, матеріальні звіти;
- 2) лімітно-забірні картки, авансові звіти;
- 3) інвентарні картки, відомість нарахування амортизації.

4. Документи які підлягають вилученню при проведенні ревізії операцій, пов'язаних з розрахунками з підзвітними особами:

- 1) авансові звіти;
- 2) звіт про виконання ремонтів;
- 3) матеріальний звіт;
- 4) звіт про використання підзвітних коштів на відрядження та на господарські потреби.

7. Документи, які підлягають до вилучення при проведенні ревізії касових операцій:

- 1) порівняльна відомість результатів інвентаризації;
- 2) касова книга;
- 3) накладні складського обліку;
- 4) всі відповіді вірні.

8. Документи які підлягають дослідженню операцій з основними засобами:

- 1) договори на постачання, матеріальні звіти;
- 2) лімітно-забірні картки, авансові звіти;
- 3) інвентарні картки, відомість нарахування амортизації;
- 4) вірної відповіді немає.

9. Класифікація документів за якістю їх інформації здійснюється на

- 1) доброякісні і недоброякісні
- 2) повні та часткові
- 3) якісні і повні
- 4) повні та якісні

10. Недоброякісні документи класифікуються за

- 1) суттю, формою та комплексні
- 2) повнотою інформації та своєчасністю складання
- 3) суттю, формою та своєчасністю складання
- 4) комплексні, якісні та неякісні

11. Недоброякісні документи по сутті

- 1) містять випадкові помилки
- 2) відображують незаконні операції;
- 3) є фальсифіковані
- 4) всі відповіді вірні

12. Фальсифікація документів здійснюється за

- 1) об'єктом фальсифікації
- 2) напрямом фальсифікації
- 3) характером фальсифікації
- 4) всі відповіді вірні

13. Чи має право експерт-економіст використовувати неофіційні документи

- 1) ні
- 2) тільки зібрані самим експертом-економістом
- 3) так
- 4) вірної відповіді немає

14. За яких умов можливе використання неофіційних документів під час проведення експертизи

- 1) якщо чітко визначено їх походження
- 2) якщо чітко визначено їх зміст
- 3) якщо вони надані експерту як первинні дані
- 4) всі відповіді вірні

15. Основними завданнями експертизи документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності

- 1) визначення документальної обґрунтованості розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, періоду і місця їх утворення;
- 2) визначення документальної обґрунтованості оформлення операцій з одержання, зберігання, виготовлення, реалізації товарно-матеріальних цінностей, у тому числі грошових, основних засобів, надання послуг;
- 3) визначення документальної обґрунтованості відображення в обліку грошових коштів, цінних паперів
- 4) всі відповіді вірні

16. Дослідження документів за суттю дозволяє встановити

- 1) законність здійснення господарської операції
- 2) доцільність здійснення господарської операції
- 3) достовірність здійснення господарської операції
- 4) всі відповіді вірні

17. Банкрутство – це

- 1) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;
- 2) неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їхньої сплати грошові зобов'язання перед кредиторами

3)завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина – суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконати вимоги з боку кредиторів і зобов'язання перед бюджетом

4)всі відповіді вірні

18.Неплатоспроможність – це

1)визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

2)неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їхньої сплати грошові зобов'язання перед кредиторами

3)завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина – суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконати вимоги з боку кредиторів і зобов'язання перед бюджетом;

4)всі відповіді вірні

19.Приховуване банкрутство – це

1)визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

2)неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їхньої сплати грошові зобов'язання перед кредиторами

3)завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина – суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконати вимоги з боку кредиторів і зобов'язання перед бюджетом;

4)всі відповіді вірні

20.У процесі виявлення ознак фіктивного банкрутства експерту-економісту необхідно дослідити такі показники

1)коефіцієнт покриття;

2)рентабельність продукції;

3)забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами

4)всі відповіді вірні

21.Найбільш типовими способами зловживань з боку кредиторів є такі

1)ухилення від сплати податків через банкрутство

1)виведення активів підприємства-боржника або незаконне їхнє заміщення

3)використання банкрутства як інструмента в корпоративній конкуренції

4)всі відповіді вірні

22.Найбільш типовими способами зловживань з боку боржників є такі

1)ухилення від сплати податків через банкрутство

2)штучне збільшення заборгованості та ініціювання процесів банкрутства з метою придбання в подальшому майна

3)використання банкрутства як інструмента в корпоративній конкуренції

4)всі відповіді вірні

23.Злочини, пов'язані з посяганням на фінансові ресурси кваліфікуються

1)КПКУ;

2)ККУ;

3)БКУ;

4)ПКУ

24.Суб'єктом злочинів, які пов'язані з посяганням на фінансові ресурси є

1)позичальники;

2)банки, фонди, асоціації;

3) юридичні особи, фізичні особи;

4) всі відповіді вірні

25. Способи злочинів у кредитно-фінансових відносинах класифікують за

1) суб'єктами злочину;

2) об'єктами злочину;

3) напрямками злочину;

4) всі відповіді вірні

26. Предмет фінансово-кредитної експертизи – це

1) документальне підтвердження фактів порушень, зловживань та злочинів в сфері фінансово-кредитних взаємовідносин.

2) відображені в документах господарські операції банків та підприємств (організацій, установ) при взаємовідносинах з банками.

3) визначення поточної і очікуваної платоспроможності позичальника при наданні кредитів;

4) встановленні фактичної заборгованості за кредитним договором (заборгованість по тілу кредиту, відсоткам, пені, штрафам та т.п.)

27. Основною метою фінансово-кредитної експертизи є

1) документальне підтвердження фактів порушень, зловживань та злочинів в сфері фінансово-кредитних взаємовідносин;

2) відображені в документах господарські операції банків та підприємств (організацій, установ) при взаємовідносинах з банками;

3) визначення поточної і очікуваної платоспроможності позичальника при наданні кредитів;

4) встановленні фактичної заборгованості за кредитним договором (заборгованість по тілу кредиту, відсоткам, пені, штрафам та т.п.)

28. Завдання судової фінансових-кредитної експертизи

1) документальне підтвердження фактів порушень, зловживань та злочинів в сфері фінансово-кредитних взаємовідносин;

2) відображені в документах господарські операції банків та підприємств (організацій, установ) при взаємовідносинах з банками

3) визначення поточної і очікуваної платоспроможності позичальника при наданні кредитів;

4) всі відповіді вірні.

29. Найбільш поширені випадки призначення фінансових-кредитної експертизи пов'язані

з

1) операціями кредитування фізичних осіб;

2) реорганізацією або ліквідацією бюджетної установи;

3) операціями кредитування юридичних осіб;

4) всі відповіді вірні

30. Основним об'єктом експертного дослідження фактів порушень, зловживань та злочинів в сфері фінансово-кредитних взаємовідносин є

1) акт перевірки банківської установи;

2) заява клієнта установи банку;

3) рішення суду;

4) кредитний договір

31. Основні причини звернення щодо проведення експертизи кредитного договору

1) оскарження умов кредитного договору;

2) визнання кредитного договору не дійсним

3) неправильне нарахування відсотків та комісій ;

4) незаконне підвищення відсотків за кредитним договором

32. Вказати порушення, які передбачають звернення щодо проведення експертизи кредитного договору

1) невідповідність суми заборгованості первинним документам;

2) невідповідність зарахуванням кредитних коштів умовам кредитного договору;

3) невідповідність розрахунку суми заборгованості умовам кредитного договору

4) всі відповіді вірні

33. Істотними умовами кредитного договору є

- 1) умови про предмет договору;
- 2) умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду;
- 3) усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди;
- 4) всі відповіді вірні.

Рекомендована література:

Основна: [1-7, 12-16]

Додаткова: [1, 6, 7, 11, 13, 16-20]

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1-3]

Міжнародні видання: [1-4]

Семінарське заняття 5

Вид семінарського заняття: Семінар-колоквіум.

Тема: Узагальнення результатів економічного судово-експертного дослідження.

Мета: Закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок з узагальнення результатів економічного судово-експертного дослідження.

Питання для попереднього обговорення:

1. Висновок судово-економічної експертизи, його структура та методика складання
2. Оцінка висновку судово-економічної експертизи слідчим чи адвокатом
3. Додаткова і повторна судово-економічної експертизи
4. Реалізація висновку експерта-економіста у судовому процесі
5. Профілактичні заходи судово-економічної експертизи для запобігання правопорушенням у господарській діяльності
6. З яких основних частин складається висновок експерта-економіста ?

Методичні вказівки до проведення семінарського заняття:

Для виконання завдань та навчальних ситуацій необхідно використовувати конспект лекцій «процес судово-економічної експертизи та його стадії», «Інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи» або/та першоджерела, які можуть бути відносно короткими (тези).

Для перевірки та поглиблення знань здобувачів вищої освіти проводиться обговорення питань, винесених на практичне заняття, що в найбільшій мірі допомагає оволодіти навчальним матеріалом, потребує осмислення лекційного матеріалу, його ретельного опрацювання. Під час обговорення, здобувач вищої освіти виявляє недоліки у засвоєнні лекційного матеріалу, може виправити помилки, виявити і розібратись з незрозумілими питаннями. Для контролю знань за даною темою здобувачі вищої освіти виконують тестові завдання в системі MOODLE.

Після обговорення питань, для закріплення теми здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання, які в кінці заняття оцінюються.

Завдання 1.

Зміст ситуації - обставини справи

У акціонерів ЗАТ «Луч» з'явилися сумніви щодо чесності керівництва. Щоб розвіяти сумніви, вони уклали угоду з аудиторською фірмою «Аудит-Баланс». Аудиторська фірма 12.03.20__ р. надала акціонерам аудиторський висновок, в якому зазначалося, що ЗАТ «Луч» були перераховані кошти у сумі 20000 грн. на рахунок у банк. Згідно з платіжними документами така сума перераховувалася одноразово як попередня оплата за паливно-мастильні матеріали, але в бухгалтерських документах не було відображено оприбуткування паливо-мастильних матеріалів, і взагалі, потреб у такій кількості пального товариство не має.

Акціонери ЗАТ «Луч» звернулися до суду з позовом. Суд передав матеріали кримінальної справи в державну експертну установу для проведення експертизи.

На вирішення експертизи поставлені такі питання:

1. Чи підтверджується доцільність здійснення операцій з купівлі паливо-мастильних матеріалів?

2. Чи підтверджуються документально висновки аудиторської фірми щодо виявленого факту шахрайства?

3. Чи використані під час проведення аудиту всі необхідні прийоми і методи дослідження даних бухгалтерського обліку?

4. Визначити компетентність аудиторської фірми, що склала аудиторський висновок?

Необхідно:

1. Визначити, які з питань відносяться до компетенції експерта-бухгалтера. Відповідь обґрунтувати.

2. Визначити по питаннях, поставлених у межах компетенції експерта-бухгалтера, які об'єкти необхідно дослідити?

3. Чи можливо вважати платіжні документи речовими доказами?

Завдання 2. З наведеного переліку відомостей обрати ті, що відображаються у висновку експерта-економіста. Вказати, до якого розділу відноситься кожне з положень. Відповідь оформити у вигляді таблиці (назви розділів вказати самостійно).

№ з/п	1-й розділ	2-й розділ	3-й розділ

Дані для виконання:

1. Назва та вид судово-економічної експертизи.
2. Висновки судового експерта-економіста.
3. Пропозиції ревізора щодо призначення судово-економічної експертизи.
4. Дані про те, де і ким була винесена постанова про призначення експертизи.
5. Дата надходження матеріалів на експертизу.
6. Дата підписання висновку.
7. Схеми проведених експертом досліджень.
8. Найменування матеріалів, які передані експерту-економісту.
9. Висновки за фактом заперечень посадових осіб.
10. Назва особи або органів, що призначили експертизу.
11. Додатки до висновку.
12. Довідково-нормативні документи та методична література, які використовувалися при вирішенні поставлених перед експертом завдань.
13. Відомості про стан об'єктів дослідження, методи дослідження, умови їх використання.
14. Зазначення причин розбіжностей з результатами попередніх економічних експертиз.
15. Відповіді на поставлені перед експертом питання у порядку їх дослідження.

Завдання 3.

Зміст ситуації - обставини справи

При розслідуванні кримінальної справи, порушеної за фактом виготовлення підакцизних товарів без належного доказу, слідчим податкової поліції призначено судово-економічну експертизу. Після її проведення експерт А.О. Іваненко передала висновок слідчому. Під час проведення оцінки висновку слідчий виявив, що у процесі дослідження експертом не перевірені частина документів, а отже, висновки є не повними.

Необхідно:

1. Вказати, чи відповідає висновок експерта вимогам, які до нього висуваються?
2. Які дії слідчого повинні бути у разі такої ситуації?
3. Який вид експертизи повинен бути призначено та хто її повинен проводити?

Завдання 4.

Зміст ситуації - обставини справи

Експерт-економіст С.О. Сивко проводив судово-економічну експертизу за цивільною справою № 1234/5, порушеної за позовом Ганченко Г. С. до ТОВ «Сонях» про поновлення на роботі, стягнення заробітної плати за весь час вимушеного прогулу. Відрядження тривало з 6 по 12 серпня 201_ року. Витрати на відрядження до м. Шостки, де проводилося слухання справи в суді: витрати на проїзд – 525 грн.80коп.;

– витрати на житло за всі дні відрядження – 1800 грн.;

– вартість однієї експертогодина – 143 грн.

Необхідно зробити розрахунок вартості судово-економічної експертизи та оформити відповідний документ.

Завдання 5. Порівняти підсумкову документацію окремих форм контролю за відповідними ознаками.

Порівняльна характеристика підсумкової документації

Ознака	Аудит	Ревізія	Судово-економічна експертиза
Назва документу			
Структура документу			
Кількість примірників підсумкового документу			
Оприлюднення підсумкового документу			
Право підпису підсумкового документу			

Завдання 6.

Зміст ситуації - обставини справи

Експерту-економісту було доручено проведення судово-економічної експертизи касових операцій ТОВ «Ніра» за квітень поточного року (постанова № 36 від 05.04.201_р.).

Перед експертом поставлені такі запитання:

1. Чи є порушення у веденні касових операцій ТОВ «Ніра»?

2. Чи наявні операції, що суперечать чинному законодавству?

3. Чи існують розбіжності між даними бухгалтерського обліку (звіту касира) та даними інвентаризації?

Експерту-економісту були надані документи:

- касова книга за квітень поточного року;
- договір на повну матеріальну відповідальність касира;
- розписка, що була дана касиром перед проведенням інвентаризації;
- акт інвентаризації грошових коштів на підприємстві ТОВ «Ніра» № 5 від 05.04.201_р.
- Виписка з касової книги ТОВ «Ніра»:
- станом на 01.04.201_р.
- залишок на початок дня 10 грн;
- надійшла торгівельна виручка від ТОВ «КАР» 10000 грн (прибутковий касовий ордер № 154-54);
- виданий аванс на відрядження 1000 грн (видатковий касовий ордер № 254-78);
- залишок на кінець дня 9010 грн;
- станом на 02.04.201_р;
- залишок на початок дня 9010 грн;
- надійшла торгівельна виручка від ТОВ «ОЛД-ОЛД» 1000 грн; (прибутковий касовий ордер № 154-54);
- виданий аванс на відрядження 1000 грн (видатковий касовий ордер № 254-78);
- залишок на кінець дня 9010 грн;
- станом на 03.04.201__р.
- залишок на початок дня 9010 грн;
- надійшла торговельна виручка від ТОВ «Калина» 5000 грн (прибутковий касовий ордер № 154-57);
- виданий аванс на господарські потреби Потебенко В. В. 550 грн (видатковий касовий ордер № 254-79);
- залишок на кінець дня 8960 грн;
- станом на 04.04.201_р.
- залишок на початок дня 8960 грн;
- повернуто аванс виданий на відрядження 50 грн (прибутковий касовий ордер № 154-58).
- повернуто аванс виданий на господарські потреби 54 грн;
- залишок на момент інвентаризації 9064 грн.

– За даними акта інвентаризації грошових коштів на підприємстві ТОВ «Ніра» № 5 від 05.04.201_ р. у касі було виявлено 8054 грн.

Необхідно

1. Відповісти на запитання, поставлені перед експертом-економістом.
2. Якими нормативними документами має керуватися експерт?
3. Які методи він використовував під час проведення дослідження?

Завдання 7.

Зміст ситуації - обставини справи

На дослідження судовому експерту-економісту Савіну А. Д. поставлене таке питання:

1. Чи правильно та в повному обсязі віднесено суму ПДВ до податкового кредиту та податкових зобов'язань на ТОВ «Мрія» за II квартал 201_ р.?

Для проведення дослідження експерту надані такі документи:

- установчі документи ТОВ «Мрія»;
- копія свідоцтва державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності;
- податкова декларація за II квартал 200_ р.;
- податкові накладні за II квартал 200_ р. згідно з переліком (перелік додається);
- книга купівлі, продажу товарів.

На клопотання експерта від 21.10.201_ р. були надані також:

- копія свідоцтва реєстрації платника податку на додану вартість;
- податкові декларації за минулі два квартали.

Необхідно

1. Скласти висновок судово-економічної експертизи, який впливає з проведеного дослідження.

Завдання 8.

Зміст ситуації - обставини справи

У Харківській НДІСЕ з 24 травня 201_ року надійшов лист заступника начальника слідчого відділу ГУ ДФС у м. Полтава з проханням провести дослідження експертом-економістом стосовно обґрунтованості віднесення ТОВ "Текст" сум податку на додану вартість до податкового кредиту з такого питання:

1. Чи обґрунтовані висновки акту перевірки № 113 від 16.05.201_ р. щодо зменшення суми податкового кредиту з податку на додану вартість на суму 6 026,07 грн за 2 квартал 201_ р.?

Для надання висновку подані такі документи ТОВ "Текст":

- договірна документація;
- податкові накладні за 2 квартал 201_ р.;
- книги придбання товарів за 201_ р.;
- акти звірок взаєморозрахунків;
- акт перевірки № 113 від 16.05.201_ р.

Необхідно:

1. Скласти висновок судово-економічної експертизи за умови, що на дослідження надані всі документи, а сума податкового кредиту з податку на додану вартість не підтверджена податковими накладними.

Завдання 9.

Зміст ситуації - обставини справи

За договором № 8 від 22.01.201_ р. значиться переданою на переробку сировина від підприємства "Зоря" підприємству "Мрія". При перевірці підприємства-переробника "Мрія" ревізорами ДАС м. Харкова (акт від 07.06.2006 р.) було встановлено, що на частину сировини власником-підприємством "Зоря" протягом року не було надано замовлення на переробку, в якому було б визначено кінцевий необхідний продукт, і не надходило вимоги про повернення цієї сировини. Не перероблена сировина підприємством "Мрія" обліковувалась на позабалансовому рахунку, що підтверджується даними інвентаризаційних описів. Вартість цієї давальницької сировини ревізорами була врахована як безоплатно отримана в збільшення прибутку підприємства "Мрія" за 201_ р.

Для проведення судово-економічної експертизи в державну експертну установу надійшли матеріали господарської справи (в тому числі і зазначений акт від 07.06.201_р.) при ухвалі судді господарського суду м. Харкова Коршуненка І. Д.

На вирішення експертизи поставлені такі питання:

1. Чи відповідає чинному законодавству ведення обліку підприємством "Мрія" давальницької сировини, одержаної за договором № 8 від 22.01.201_р.?

2. Чи підтверджується документально висновки акту від 07.06.201_р. стосовно збільшення прибутку підприємства "Мрія" за 201_р. на вартість безоплатно отриманої сировини за договором № 8 від 22.01.201_р.?

Для проведення дослідження експерту надані:

- головна книга підприємства "Мрія" за 201_р.;
- касова книга підприємства "Мрія" за 201_р.

Експертом протягом 5 днів із дня одержання завдання на проведення експертизи було заявлене клопотання про надання необхідних матеріалів.

Необхідно:

1. Визначити перелік необхідних додаткових документів.
2. Навести перелік нормативних актів, якими встановлено порядок ведення бухгалтерського обліку по давальницькій сировині, що надійшла на переробку.
3. З урахуванням того, що на заявлене клопотання судом не були надані необхідні документи, скласти повідомлення про неможливість надати висновок.

Завдання 10.

Зміст ситуації - обставини справи

07.06.201_р. на підприємстві «Мітрікс» ревізорами ДАСУ м. Києва була проведена інспектування. У ході перевірки було встановлено, що в період з 01.01.201_р. по 01.01.201_р. у підприємства «Мітрікс» виникла кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками за надані товари і послуги у сумі 5632900,25 грн, а також заборгованість з оплати праці у сумі 125632,50 грн. У той же час за вказаний період було тричі зроблено ремонт адміністративного корпусу, закуплено нові офісні меблі, оплачено за рахунок підприємства навчання дітей директора та головного бухгалтера у престижних вищих навчальних закладах. За результатами перевірки було складено акт від 07.07.201_р. за № 2854.

Для проведення судово-бухгалтерської експертизи у науково-дослідний інститут судових експертиз м. Києва надійшли матеріали господарської справи № 54-106 (у тому числі і вищевказаний акт від 07.07.20_р. за № 2854) при ухвалі судді господарського суду м. Києва Судзіловської І. І.

На розв'язання експертизи поставлені такі питання:

Чи відповідає чинному законодавству фінансово-господарська діяльність ТОВ «Мітрікс»?

Чи підтверджуються документально висновки ревізії, оформлені актом від 07.07.201_р. № 2854?

Для проведення дослідження експерту надані:

- Головна книга ТОВ «Мітрікс» за 201_р.;
- виписки банку з поточного рахунка ТОВ «Мітрікс» за період з 01.01.201_р. по 01.01.201_р.;
- касова книга ТОВ «Мітрікс» за 201_р.;
- бухгалтерські балансові рахунки «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», «Розрахунки з оплати праці», «Розрахунки з бюджетом»;
- акт виконаних робіт;
- платіжні доручення;
- довідки № 12 про вартість виконаних робіт;
- прибуткові та видаткові касові ордери.

Необхідно:

1. Визначити, чи всі документи надані експерту на експертизу.
2. Який процесуальний документ необхідно скласти за даних умов?
3. Складіть необхідний процесуальний документ за умови, якщо експерту відмовлено надати додаткові матеріали для експертизи.

Завдання 11.**Зміст ситуації - обставини справи**

До експертної установи (НДІ судових експертиз м. Києва) надійшла ухвала про проведення судово-бухгалтерської експертизи від слідчого прокуратури Дарницького району м. Києва Савіна А. П. за фактом розкрадання матеріальних цінностей і грошових коштів шляхом завищення в актах прийому фактичних обсягів виконаних робіт в АТ «Каліостра», яке займається будівництвом.

На вирішення експертизи було поставлено запитання:

1. Чи підтверджуються документально висновки ревізії (акт № 53 від 10.01. 201_ р., складений ревізорами ДАСУ в Дарницькому районі м. Києва) у частині, що стосується завищення обсягу і вартості виконаних робіт, яке було виявлене під час перевірки АТ «Каліостра»?

Для проведення дослідження експерту надані такі матеріали за 201_ р. — 201_ роки:

- лімітно-забірні картки;
- Головна книга;
- розрахунково-платіжні відомості.

Необхідно:

1. Визначити перелік документів, необхідних для відповіді на поставлене запитання.
2. Скласти в разі необхідності клопотання про додаткове надання матеріалів за встановленою формою.
3. Скласти необхідний процесуальний документ у разі, якщо клопотання не задоволено.

Завдання для самоконтролю**Дати відповіді на тести.**

1. Експерт складає висновок експертизи від свого імені і несе особисту відповідальність за його правдивість:

- 1) твердження вірне;
- 2) твердження невірне;
- 3) відповідальність за правдивість висновку несе експертна установа;
- 4) всі відповіді вірні.

2. З яких частин складається висновок експертизи?

- 1) зі вступної та дослідницької;
- 2) зі вступної, дослідницької та заключної;
- 3) зі вступної та заключної;
- 4) мотивувальної, вступної, заключної.

3. В якій частині вказується вид експертизи?

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

4. В якій частині відтворюється весь процес експертного дослідження?

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

5. В якій частині вказуються результати, що впливають з дослідження?

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

6. В якій частині експертного висновку наводиться інформація про використані методи при проведенні судово-економічної експертизи?

- 1) у вступній;

- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

7. В якій частині експертного висновку наводиться інформація про об'єкти дослідження, надані для проведення судово-економічної експертизи?

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

8. Висновки експерта поділяються на:

- 1) категоричні та ймовірні; однозначні й альтернативні; умовні і безумовні; позитивні і негативні;
- 2) категоричні та ймовірні; однозначні й альтернативні; умовні і безумовні; позитивні і модифіковані;
- 3) категоричні й альтернативні; умовні і безумовні; позитивні і негативні, модифіковані;
- 4) позитивний, негативний, повний, проміжний.

9. Експерт допитується у випадках:

- 1) недостатньої ясності або повноти висновку;
- 2) для більш детального опису ходу дослідження, використаних матеріалів і методів;
- 3) коли необхідні не додаткові дослідження, а роз'яснення термінології і формулювань;
- 4) всі відповіді вірні.

10. У разі недостатності об'єктів дослідження для проведення експертизи та надання висновку експерт:

- 1) повертає матеріали справи та постанову (ухвалу) про призначення експертизи без виконання;
- 2) складає вмотивований лист про відмову від проведення експертизи;
- 3) самостійно збирає необхідні документи для проведення дослідження та надання висновку експерта;
- 4) немає правильної відповіді

11. Висновок експерта характеризується:

- 1) змістом і формою;
- 2) логічно викладеним змістом дослідження та обґрунтованістю висновків;
- 3) повнотою дослідження об'єктів, наданих на експертизу;
- 4) немає правильної відповіді

12. Висновок експерта:

- 1) є доказом у справі;
- 2) не має ніякої заздалегідь встановленої сили і оцінюється за загальними правилами;
- 3) є обов'язковим для особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора і суду;
- 4) всі відповіді вірні

13. Недотримання форми складання, незважаючи на обґрунтованість та об'єктивність, висновок експерта:

- 1) приймається судом як належний доказ;
- 2) не дає можливості визнати його судовим доказом;
- 3) приймається судом як належний доказ після проведення допиту експерта;
- 4) всі відповіді вірні.

14. Причини розбіжності висновків, якщо висновки повторної експертизи не збігаються з висновком початкової експертизи викладаються у:

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

15. Які методичні прийоми безпосередньо пов'язані з дослідженням об'єкта судово-економічної експертизи (спеціальні методи)

- 1) документальні;
- 2) системний аналіз;
- 3) розрахунково-аналітичні;
- 4) всі відповіді вірні.

16. В якій частині експертного висновку обґрунтовується відповідність поставлених питань предмету та завданням судово-економічної експертизи?

- 1) у вступній;
- 2) у дослідницькій;
- 3) у заключній;
- 4) мотивувальній.

17. Процес судово-економічної експертизи завершується оформленням дослідження у вигляді:

- 1) акту судово-економічної експертизи;
- 2) звіту судового експерта-економіста;
- 3) висновку судово-економічної експертизи;
- 4) висновку експерта-економіста.

Рекомендована література:

Основна: [7, 12-16]

Додаткова: [1, 6, 7, 11, 13, 16-20]

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1-3]

Міжнародні видання: [1-4]

ТЕМАТИКА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ (теми рефераті, тез та презентацій)

1. Роль судово-економічної експертизи у виявленні правопорушень у фінансово-господарській сфері.
2. Система органів контролю фінансово-господарської діяльності в Україні.
3. Історія розвитку експертної діяльності в Україні.
4. Вимоги до судових експертів, їх права, обов'язки та відповідальність.
5. Використання бухгалтерських документів і матеріалів інвентаризації при виявленні та розслідуванні корисливих злочинів в економіці.
6. Використання прийомів дослідження документальних даних в процесі судово-економічної експертизи.
7. Форми використання спеціальних бухгалтерських знань при розслідуванні господарських правопорушень.
8. Економічна експертиза організаційно-правових основ підприємницької діяльності.
9. Методика проведення експертного дослідження операцій з необоротними активами.
10. Експертиза господарських операцій, пов'язаних з використанням основних засобів.
11. Методика проведення судово-експертного дослідження матеріалів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
12. Методика проведення судово-експертного дослідження операцій з грошовими коштами в касі та на рахунках у банку.
13. Використання облікових документів при виявленні та розслідуванні економічних злочинів.
14. Методика проведення судово-експертного дослідження операцій з нарахування та виплати заробітної плати.
15. Експертне дослідження валютних операцій.
16. Експертне дослідження кредитних операцій.
17. Судово-експертне дослідження операцій з формування доходів і визначення фінансових результатів.
18. Експертне дослідження виробництва, витрат на виробництво та управління.
19. Експертне дослідження формування податкової та фінансової звітності.

20. Висновок експерта-економіста в системі доказів під час розслідування економічних злочинів.
21. Експертне дослідження розрахунків з підзвітними особами.
22. Експертиза організаційно-правових основ підприємницької діяльності.
23. Особливості додаткової та повторної судово-економічної експертизи.
24. Характеристика стадії узагальнення, оцінки і реалізації результатів проведення судово-економічної експертизи.
25. Теоретичні та нормативно-правові засади судових експертиз та судово-експертної діяльності в Україні
26. Порядок та суб'єкти призначення судово-економічної експертизи.
27. Суть інформації, її види та роль в судово-економічній експертизі.
28. Об'єкти, інформаційне забезпечення, методичні прийоми та методика експертного дослідження операцій з активами суб'єкта господарювання.
29. Об'єкти, інформаційне забезпечення, методичні прийоми та методика експертного дослідження операцій з капіталом та зобов'язаннями суб'єкта господарювання.
30. Об'єкти, інформаційне забезпечення, методичні прийоми та методика експертного дослідження витрат за видами господарської діяльності.
31. Методика судово-економічної експертизи фінансово-кредитних операцій
32. Методика узагальнення результатів судово-економічної експертизи
33. Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні та напрями його удосконалення.
34. Методологія судово-економічної експертизи
35. Процес судово-економічної експертизи

Вимоги до оформлення рефератів та тез

Загальні вимоги

Обсяг основної частини реферату повинен становити 10-15 сторінок, тез – до 5 стрінок. Оформлення реферату має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Набір тексту реферату здійснюється на комп'ютері через 1,5 міжрядкових інтервали (29-30 рядків на сторінці), друк – на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового редактора – Word Times New Roman чорного кольору. Висота шрифту – 14 мм. Поля: зліва – не менше 20 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Кожну структурну частину реферату починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами по центру сторінки (без крапки).

Нумерація

Сторінки реферату нумеруються арабськими цифрами (без знака №) у правому верхньому куті аркуша.

Першою сторінкою є титульна, яка включається до нумерації, але не нумерується. На титульному аркуші зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, інститут, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, дані про здобувача вищої освіти, наукового керівника, місто та рік написання реферату. Скорочення в назвах навчального закладу та теми реферату не допускаються.

На сторінці зі змістом зазначається номер початкової сторінки кожної складової реферату. Зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують.

Текст реферату можна поділяють на розділи, підрозділи (можливо пункти). Кожний розділ починають з нової сторінки.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка великими буквами друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять.

Ілюстрації, таблиці і формули

Фактичні та статистичні дані наводяться в однакових одиницях виміру: абсолютних (грн, дол. США, т, м, шт.) або відносних (%).

До допоміжних матеріалів відносять: ілюстрації (схеми, графіки, креслення тощо), формули, таблиці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією по центру. Наприклад, другий рисунок першого розділу: Рис. 1.2. (назва). Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. За потреби, ілюстрації доповнюють або поясненнями, або коментарем.

Цифрові матеріали наводяться у вигляді таблиць. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 2.1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись». Наприклад: «див. табл. 3.2». Кожна таблиця відокремлюється від тексту одним вільним рядком. Таблиці нумерують у межах розділу. У правому верхньому куті сторінки пишуть слово «Таблиця _._» (номер розділу, номер таблиці в розділі). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею по центру (симетрично до тексту). У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишуть «Продовження табл. _._».

У таблиці слід обов'язково зазначати одиницю виміру (відповідно до стандартів); числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Заголовки граф слід починати з великих літер, підзаголовки – з малих (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони самостійні). Висота рядків – не менше 8 мм. Бажано, щоб заголовок кожної таблиці був коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф, чітко зазначати одиниці виміру показників. Лаконічності потребують назви боковика. Слова, що повторюються, слід виносити до узагальнюючих заголовків, об'єднувальних рубрик. При значній кількості граф таблицю можна поділити на частини і розмістити одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не наводяться, то в ньому ставиться прочерк (-).

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули у круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули зазначають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Якщо формула не вміщується в один рядок, її слід перенести після знаків: (=), (+), (-), (x), (:).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається та закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни,

запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні авторського тексту позначається трьома крапками, які можуть ставитися на початку, всередині та в кінці цитати;

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Кількість балів	Критерії оцінювання
Максимальний бал відповідно до розподілу балів на одне заняття (4 бали)	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
Мінімальний бал відповідно до розподілу балів на одне заняття (3-1 бали)	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ (Редакція від 18.11.2016).// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL - www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

2. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

3. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів. Наказ Міністерства юстиції України 03.03.2015 № 301/5 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

4. Про Координаційну Раду по проблемам судової експертизи при Міністерстві юстиції України. Положення затверджене Постановою Кабміну України від 16.11.1994 р. № 778. (Редакція від 16.11.2012).// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

5. Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз. Наказ Міністерства юстиції України від 02.10.2008 р. №1666/5 (Редакція від 03.07.2015).// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-ХІV(Редакція від 11.06.2017).// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. № 322-VIII (Редакція від 30.04.2017) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04. 2012 р. № 4651-VI (Редакція від 18.11.2016).// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

9. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 08.01.1998 р. № 53/5 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

10. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 р. № 53/5 //

База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.zakon5.rada.gov. (дата звернення: 18.08.2020).

11. Реєстр методик проведення судових експертизи Міністерства юстиції України// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: www.rmpse.minjust.gov.ua. (дата звернення: 18.08.2020).

12. Гуцаленко Л. В., Михальчишина Л. Г., Сидорчук В. М., Пентюк І. К. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 352 с

13. Дікань Л. В. Судово-економічна експертиза : навчально-практичний посібник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 221 с.

14. . Гула Л. Ф, Гумін О. М. Організаційні основи проведення окремих видів судових експертиз: навч. посіб. — Львів: Львівська політехніка, 2018. — 428 с.

15. Гресь Н.Л. Організаційно-процесуальні основи судово-економічної експертизи : навч. пос. Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2020. – 155 с.

16. Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: колективна монографія / Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. – Дрогобич: «ПСВІТ». 2020. – 408 с.

17. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: моногр. за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Михайла Лучка. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 308 с

Додаткова

1. Гладчук І.М. Поняття та види інформаційного забезпечення експертної діяльності // Збірник матеріалів Теорія і практика судової експертизи і криміналістики. – 2018. - с. 78 – 80.

2. Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.

3. Мулик, Т. О., Мулик, Я. І. (2021). Теоретичні основи судово-економічної експертизи: аналіз наукових поглядів. *Економічний простір*, (165), 131-139. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-24>.

4. Бутирська І. А. Правовий статус експерта з питань права у господарському процесі // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 108-111. URL: http://visnykjuris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/27.pdf.

5. Сибірна Р. Місце судової експертизи у господарському процесі // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. - 2017. - № 865. - С. 502-506.

6. Абламський С. Є., Юхно О. О., Лук'яненко Ю. В. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень: навчальний посібник / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. Харків. 2017. 152 с

7. Мулик, Т.О., Мулик, Я.І. Теоретичні основи судово-економічної експертизи: аналіз наукових поглядів. *Економічний простір*, 2021, (165), С. 131-139. URL:<https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-24>

8. Романів С. Р., Будник Л. А., Савченко С. І. Судово-економічна експертиза в Україні: її економічна суть та кадрове забезпечення. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 23. С. 343–350.

9. . Кожушко О. В. Методичний підхід до оцінки висновку судового експерта по результатами проведення судово-економічної експертизи. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7944>.

10. Дерій В. А., Дема Д. І. Економічна експертиза діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 508–514.

11. . Литвин З. Б. Економічна експертиза як пріоритетна форма фінансового контролю на підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36(2). С. 123–127.

12. Вавілова В. В. Судова економічна експертиза: її види та можливості // *«БУДНІ ЕКСПЕРТА» журнал незалежного інституту судових експертиз*. – Випуск № 2. – 2017. – С. 18–22.

13. Мисака Г. В. Теоретико-організаційні засади підвищення ефективності проведення судово-бухгалтерської експертизи // Матеріали економічного форуму. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts

14. Панченко І. А. Організація судово-бухгалтерської експертизи в Україні: сутність та порядок здійснення // Міжнародний збірник наукових праць. – Випуск 1(4). – 2017.– С. 325–340.

15. Корінько М.Д. Сучасні підходи до врегулювання спорів у процесі підприємницької діяльності // Стратегія розвитку України: Фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: Матеріали V науково-практичної конференції. – Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2018. – 444 с. 247-250

16. Зозуля Н. Висновок експерта та інструменти його оскарження // *Українське право* URL : <https://ukrainepravo.com/scientifichthought/pravova-pozytsiya/vysnovok-eksperta-ta-instrumenty-yogo-oskarzhennya/>.

17. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Теоретичні засади судово-економічної експертизи нецільового використання бюджетних коштів // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 33/2022. С. 35-42.

18. Міщенко, Т. (2021). Умови та особливості проведення судово-економічної експертизи у справах про доведення до банкрутства. *Економіка та суспільство*, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-6>.

19. Олійничук О. Міжнародний досвід використання економічної експертизи у фінансових розслідуваннях. URL : <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1053/pdf> (2020)

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. Сайт Міністерства юстиції України URL : <https://minjust.gov.ua/> - www.sfs.gov.ua
2. Сайт Київського науково-дослідного інституту судових експертиз URL : www.kniise.com.ua
3. Сайт журналу «Будні експерта». Незалежний інститут судових експертиз URL : www.nise.com.ua

Міжнародні видання:

1. Катарага О., Петкович П. Система судебной экспертизы в республике Молдова. Проблематика. URL : Indise.in.ua/sites/default/files/2019-05/SudEksp-Tezi-A5-02.pdf
2. Kirakosyan N. On several features of toxicological expertise conducted in the national bureau of expertises of the Republic of Armenia URL : Indise.in.ua/sites/default/files/2019-05/SudEksp-Tezi-A5-02.pdf
3. . Guo Y., Slay J., Beckett J. Validation and Verification of Computer Forensic Software Tools Searching Function. *Digital Investigation*. Vol. 6, September 2009. P. 12–22
4. . Almirall J. R., Furton K. G. The Importance of Standards in Forensic Science. URL: www.scafo.org/library/140502.html (дата звернення: 24.07.2022)

ДОДАТКИ*Додаток А*

До _____ (адреса суду)
 Позивач _____ Адреса 1
 Відповідач _____ Адреса 2
 Суддя _____
 Справа _____

Постанова**про призначення судової експертизи**

В провадженні _____ суду міста _____ знаходиться цивільна (господарська) справа № _____ за позовом ОСОБИ 1 до ОСОБИ 2 про _____.

Для визначення _____, у зв'язку з цим з'явилась необхідність проведення судової _____ експертизи.

Відповідно до ст.143 ЦПК України, для з'ясування обставин, що мають значення для справи і потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки, ремесла тощо, суд призначає експертизу за заявою осіб, які беруть участь у справі.

Згідно з ст.202 ЦПК України, суд може за заявою особи, яка бере участь у справі, а також з власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадку призначення судом експертизи. Враховуючи викладене та керуючись ст.143, 144, 202 ЦПК України,

ПРОШУ:

1. Призначити у справі № _____ судову _____ експертизу проведення якої доручити експертам ТОВ "Незалежний інститут судових експертиз" (04212, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 21, корпус. 3, офіс 7)

2. На розгляд та вирішення експерта поставити такі питання:

- _____?
- _____?

3. Оплату за проведення _____ експертизи прошу покласти на _____. Оплату гарантую.

4. На час проведення судової експертизи провадження у справі № _____ зупинити.

5. Про призначення судової експертизи та зупинення провадження у справі постановити ухвалу.

«__» _____ 20__ року

Підпис

*Додаток Б***План-графік**

проведення судово-_____ експертизи, складений відповідно з _____ та розпорядженням директора Полтавського відділення ХНДІСЕ від 20.09.20__ по кримінальному провадженню № _____

Строк проведення експертизи встановлено – строк 10 днів.

Початок проведення експертизи 20 квітня 20__ р.

Закінчення проведення експертизи 30 квітня 20__ р.

№ з/п	Назва робіт	Виконавці (посада, прізвище та ініціали)	Час проведення		Термін (кількість днів)	Позначка про виконання
			початок	закінчення		
1						
2						

*Додаток В***МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ****ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ****ХАРКІВСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ СУДОВИХ****ЕКСПЕРТИЗ ІМ. ЗАСЛ. ПРОФ. М. С. БОКАРІУСА**

м. Полтава, вул. Красіна, 73-А

тел. (0532) 58-94-16

ВИСНОВОК

судово-економічної експертизи № _____

З Постановою № _____ від _____ слідчого ГУ НП м. Полтава капітан поліції (П.І.Б) _____ з листом № 119-05 від _____ р. про призначення судово-економічної експертизи надійшли такі матеріали кримінального провадження № _____ у _____ томі(ах):

На вирішення експертизи поставлені такі питання:

Дослідження доручено (П.І.Б) _____, освіта вища, спеціальність _____, посада — провідний науковий співробітник Полтавського відділення ХНДІСЕ, кваліфікація судового експерта за спеціальністю 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського обліку та податкового обліку», стаж експертної роботи 8 років, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта № _____.

Про кримінальну відповідальність за ст.ст. 384, 385 КК України експерт попереджений

П.І.Б.

Дослідження проводилось у лабораторії судово-економічних досліджень Полтавського відділення ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М. С.Бокаріуса.

Нормативно-довідкова література:

II. ДОСЛІДНА ЧАСТИНА

Дослідження проводилося методом документальної перевірки, перевірялась відповідність господарських операцій вимогам нормативно-правових актів України з економічних питань.

З першого питання _____

З другого питання _____

З третього питання _____

З четвертого питання _____

III. ВИСНОВКИ

З першого питання _____

З другого питання _____

З третього питання _____

З четвертого питання _____

Судовий експерт-економіст,
провідний науковий співробітник ЛСЕД

(підпис)

(Прізвище, ініціали)

Додаток Г

_____ (назва установи)

«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на проведення експертизи № _____

Експерту-економісту _____

(прізвище, ім'я по батькові)

доручається проведення судово-_____ експертизи, що призначена

_____ (документ, яким призначено експертизу, його дата, найменування органу, що призначив)
у справі _____ за обвинуваченням (позовом)

Строк виконання _____

На виконання завдання встановлено _____ год.

Тарифна ставка за одну годину роботи _____

Керівник установи

судової експертизи _____

Завдання отримав «___» _____ 20__ р.

Додаток Д

Міністерство юстиції України

_____ (назва установи)

_____ (прізвище та посада особи, що
призначила експертизу)

_____ (адреса)

№ _____ від «___» _____ 20__ р.

Супроводжуючи клопотання експерта, прошу його задовольнити. До отримання додаткових матеріалів виконання експертизи припиняється.

Завідувач лабораторією
Судово-економічних експертиз
експерту _____

КЛОПОТАННЯ

про надання додаткових матеріалів, необхідних для проведення експертизи

Я, експерт-економіст _____, згідно ст. 77 КПК України для проведення судово-економічної експертизи у кримінальній справі № _____ щодо

призначеній Вашою _____ від _____, прошу надати такі додаткові документи, необхідні для надання висновку:

Експерт-економіст _____